

SOSIAALIALAN TYÖN VAIKUTUKSET PITKÄAIKAIS-
TYÖTTÖMIEN HYVINVOINTIIN

Arola Emma

Opinnäytetyö

Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

2025

Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Emma Arola	Vuosi	2025
Ohjaaja(t)	Merja Hjulberg, Johanna Majala		
Työn nimi	Sosiaalialan työn vaikutukset pitkäaikaistyöttömien hyvinvointiin		
Sivumäärä	47 + 3		

Tarkastelen opinnäytetyössäni työttömyyden vaikutuksia nuorten aikuisten (18–29-vuotiaiden) psykososiaaliseen hyvinvointiin, erityisesti mielenterveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin. Tavoitteena oli selvittää, miten työttömyys vaikuttaa näihin hyvinvointitekijöihin ja miten sosiaalipalvelut voivat tukea nuorten aikuisten hyvinvointia työttömyyden aikana. Tutkimuskysymykset olivat: Miten työttömyys vaikuttaa nuorten mielenterveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin? Millainen vaikutus sosiaalipalveluilla on näihin tekijöihin?

Tietoperustassa käsittelen työttömyyden, psykososiaalisen hyvinvoinnin ja sosiaalisten suhteiden käsitteitä sekä sosiaalityön roolia nuorten tukemisessa työttömyyden aikana. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella menetelmällä, ja aineisto kerättiin internet-kyselyllä. Lisäksi aineistossa on hyödynnetty metodikirjallisuutta. Aineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua, jonka avulla nuorten kokemukset ja hyvinvointiin vaikuttavat tekijät voitiin jäsentää. Opinnäytetyössä on hyödynnetty sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä aineiston keruussa ja tulosten analysoinnissa.

Tutkimuksessa havaitsin, että työttömyys vaikuttaa merkittävästi nuorten mielenterveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin. Työttömyys koettiin erityisesti stressaavana ja eristävänä, mikä vaikutti kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti työttömyyden tuomiin kokemuksiin. Sosiaalipalveluilla oli tärkeä rooli näiden haasteiden tukemisessa, mutta palveluiden riittävyys ja saavutettavuus nousivat esiin kehittämisen alueina. Mielenterveyden palvelut ja niiden puutteellisuus nousi poikkeuksetta esiin kyselyn tuloksissa.

Johtopäätöksissä voin todeta, että nuorten aikuisten psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemiseksi tarvitaan monialaista ja henkilökohtaista lähestymistapaa, joka huomioi niin psyykkiset kuin sosiaalisetkin ulottuvuudet. Tutkimuksen tulokset voivat tukea sosiaalihuollon käytäntöjä nuorten työttömyyteen liittyvien tukitoimien kehittämisessä ja sosiaalityön ammattilaisen valmiuksia kohdata nuoria työttömyyden aiheuttamissa haasteissa.

Avainsanat työttömyys, psykososiaalinen hyvinvointi, mielenterveys, sosiaaliset suhteet, nuoret aikuiset, sosiaalipalvelut

Bachelor's degree in social services
Bachelor of Social Services

Author	Emma Arola	Year	2025
Supervisor(s)	Merja Hjulberg, Johanna Majala		
Title	The impact of social work on the well-being of the long-term unemployed		
Number of pages	47 + 3		

In my thesis, I examine the effects of unemployment on the psychosocial well-being of young adults (aged 18–29), particularly focusing on mental health and social relationships. The aim was to investigate how unemployment affects these well-being factors and how social services can support young adults during unemployment. The research questions were: How does unemployment affect young adults' mental health and social relationships? What impact do social services have on these factors?

In the theoretical framework, I discuss the concepts of unemployment, psychosocial well-being, and social relationships, as well as the role of social work in supporting young people during unemployment. The study was conducted using a qualitative method, and data was collected through an online survey. Additionally, methodological literature was utilized in the study. The data was analyzed using thematic analysis, which allowed for structuring young people's experiences and the factors affecting their well-being. The thesis utilizes both qualitative and quantitative research methods for data collection and analysis.

The study found that unemployment significantly impacts young people's mental health and social relationships. Unemployment was perceived as particularly stressful and isolating, affecting individuals' experiences in a comprehensive and personal way. Social services played an important role in supporting these challenges, but the adequacy and accessibility of services emerged as areas for development. Mental health services and their shortcomings were consistently highlighted in the survey results.

In conclusion, supporting the psychosocial well-being of young adults requires a multidisciplinary and personalized approach that considers both psychological and social dimensions. The study's findings can contribute to the development of social welfare practices related to unemployment support for young people and enhance social workers' competencies in addressing the challenges caused by unemployment.

Keywords unemployment, psychosocial well-being, mental health, social relationships, young adults, social services, social services, social service

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN AIKUISTEN PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS.....	7
2.1 Pitkäaikaistyöttömien tukeminen ja sosiaalityön rooli	7
2.2 Aikuissosiaalityön käsite	10
2.3 Psykososiaalinen hyvinvointi, mielenterveys ja työttömyyden ehkäiseminen	11
2.4 Osallisuuden merkitys työttömien tukemisessa	14
3 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS	17
3.1 Tutkimusaineiston luotettavuus ja eettisyys	17
3.2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	19
3.3 Menetelmä ja aineisto	20
3.4 Nettikyselyn laatiminen ja toteutus	22
3.5 Aineiston analysointi	24
4 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	26
4.1 Vastaajien taustatiedot	26
4.2 Palveluiden vaikutus sosiaalisiin suhteisiin	27
4.3 Aikuissosiaalityön vaikutukset ja esille nousseet teemat	29
4.4 Työttömyyden ja nykytilanteen välinen yhteys	31
4.5 Aikuissosiaalityön palveluiden merkitys mielenterveyteen	34
5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	40
LÄHTEET.....	44
LIITTEET	48

1 JOHDANTO

Pitkäaikaistyöttömyys on yhteiskunnallinen ongelma, joka koskettaa suurta osaa työikäisestä väestöstä Suomessa. Vaikka työttömyys on monelle tilapäinen vaihe elämässä, osa työttömistä ajautuu pitkäaikaistyöttömyyteen, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia yksilön taloudelliseen, sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiin. Pitkäaikaistyöttömyys voi johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen, terveysongelmiin ja heikentyneeseen elämänlaatuun, mikä korostaa tarvetta tehokkaalle aikuis-sosiaalityölle (Kalimo, Saarelma-Thiel, Vuori, 1993).

Heinäkuussa 2024 tehty työllisyyskatsaus kertoo, että alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 36 700, mikä on 5 700 enemmän kuin edellisen vuoden heinäkuussa. Nuorten työttömyys kasvoi kesäkuusta 800 ja alle 20-vuotiaita työttömiä oli 8 500. (Työllisyyskatsaus 2024.)

Opinnäytetyön aihevalinta perustuu tarpeeseen ymmärtää syvemmin aikuissosiaalityön roolia pitkäaikaistyöttömien nuorten aikuisten (18–29-vuotiaat) tukemisessa ja heidän psykososiaalisen hyvinvointinsa edistämisessä. Nuoret aikuiset kohtaavat erityisiä haasteita siirtymävaiheessa nuoruudesta aikuisuuteen ja pitkäaikaistyöttömyys voi merkittävästi heikentää heidän mielenterveyttään sekä sosiaalisia suhteitaan. Tämä ikäryhmä on erityisen haavoittuvassa asemassa ja heidän tukemisensa psykososiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta on tärkeää heidän elämänlaatunsa parantamiseksi ja yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistamiseksi. Aikuissosiaalityö tarjoaa monipuolisia tukimuotoja, mutta niiden vaikutavuudesta nuorten aikuisten hyvinvointiin tarvitaan lisää tietoa.

Pitkäaikaistyöttömien tukemiseen liittyy myös laajempi työvoimapolitiikan näkökulma. Pohjoismainen työvoimapolitiikka korostaa henkilökohtaisia ratkaisuja, erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla. Monialaisessa yhteispalvelussa (TYP) pyritään tarjoamaan pitkään työttöminä olleille yksilöllisesti räätälöityjä palvelukokonaisuuksia yhteistyössä kuntien, sosiaali- ja terveystalvelujen sekä TE-palvelujen kanssa. Tämä lähestymistapa vaatii palvelujen riittävyyden, yhteensovittamisen ja vaikuttavuuden huomioimista. Aktivointipolitiikassa tasapainoillaan työnannon ensisijaisuuden ja sosiaaliturvariippuvuuden vähentämisen sekä inhimillisen pääoman kehittämisen välillä. Henkilökohtaisen palvelun tavoitteena on vastata työttömien yksilöllisiin tarpeisiin ja edistää heidän

vastuullisuuttaan, mikä samalla tehostaa julkisten resurssien käyttöä. Monialainen palvelutarve korostuu erityisesti silloin, kun yhden alan tarjoamat palvelut eivät riitä monimutkaisten elämäntilanteiden ratkaisemiseksi. Palvelujen henkilökohtaistamisen ja monialaisen yhteistyön on todettu parantavan työttömien hyvinvointia, vaikka työllistymisen edistämisessä tulokset ovat vaihtelevia. (Rajavaara, Saikku, Määttä 2019, 26–28.)

Pitkäaikaistyöttömyyden vaikutukset eivät ole vain yksilöllisiä, vaan ne heijastuvat myös yhteiskunnallisesti. Mitä pidempään nuori on työelämän ulkopuolella, sitä vaikeampaa on palata takaisin työmarkkinoille. Työttömyys voi johtaa passiivoitumiseen, itsetunnon laskuun ja elämänhallinnan tunteen heikkenemiseen. Siksi on tärkeää tarkastella, kuinka aikuissosiaalityö voi tehokkaimmin tukea nuoria aikuisia ja edistää heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa. Tämä opinnäytetyö pyrkii tarjoamaan syvempää ymmärrystä aikuissosiaalityön roolista ja sen mahdollisuuksista vaikuttaa nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaaliseen hyvinvointiin.

2 NUORTEN AIKUISTEN PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS

2.1 Pitkäaikaistyöttömien tukeminen ja sosiaalityön rooli

Pitkäaikaistyöttömyys tarkoittaa tilannetta, jossa henkilö on ollut työttömänä vähintään vuoden ajan. Työttömyys aiheuttaa henkisiä ja sosiaalisia haasteita, kuten ahdistusta, häpeää ja syrjäytymisen tunnetta, mikä heikentää yksilön mielen-terveyttä ja toimintakykyä. Nuorten aikuisten kokemuksissa korostuvat sosiaali-nen kipu ja ulkopuolisuuden tunne, jotka johtavat usein epätoivoon työelämään pääsystä. Pitkäaikaistyöttömät hyötyvät tuesta, kuten kuntoutuksesta, työvoima-koulutuksista ja pätkätöistä, jotka auttavat ylläpitämään arjen rutiineja ja osallis-tumista yhteiskuntaan. (Mieli ry 2024b.)

Nuorten aikuisten työttömyys on merkittävä yhteiskunnallinen haaste, joka vai-kuttaa sekä yksilöiden hyvinvointiin että yhteiskunnan toimintaan laajemmin. Mar-raskuussa 2022 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 32 100, mikä on 4 800 enemmän kuin vuotta aiemmin. Vaikka tämä luku ei suoraan kerro pitkäaikais-työttömien määrää, se osoittaa nuorten työttömyyden kasvua, mikä voi heijastua myös pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymiseen. (Valkama 2024.) Koulutuksen ja työkokemuksen puute lisäävät pitkäaikaistyöttömyyden riskiä. Pitkäaikaistyöttö-myys heikentää nuoren talousnäkyviä ja työllistymismahdollisuuksia pitkällä ai-kavälillä. Lisäksi se vähentää elämään tyytyväisyyttä, lisää sosiaalista syrjäyty-mistä ja heikentää optimistista suhtautumista tulevaisuuteen. Nuorten pitkäai-kaistyöttömien integroiminen työmarkkinoille edellyttää monipuolisia ja joustavia lähestymistapoja. Luottamuksen rakentaminen ja odotusten hallinta ovat keskei-siä, ja ohjelmien tulee sisältää sidosryhmien osallistumista sekä paikallisten työn-antajien mukanaoloa. Innovatiiviset lähestymistavat ja kokonaisvaltainen, yksilöl-linen tuki, kuten neuvonta, mentorointi, koulutus ja jatkuva tuki, auttavat pitkäai-kaistyöttömiä. (Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2018.)

Nuorten siirtyminen työmarkkinoille on monimutkainen prosessi, joka on viime vuosina monin tavoin haastavampaa. Yksi suurimmista haasteista on nuorten jääminen koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle, mikä heikentää heidän mahdol-lisuuksiaan työllistyä sekä myöhemmin elämässään että luottamustaan yhteis-kuntaan. Koulutuksen ja työelämän ulkopuolisuus voi johtaa siihen, että nuori ei

saa riittävästi työkokemusta tai osaamista, jotka ovat välttämättömiä työmarkkinoille pääsemiseksi. Tämä voi puolestaan estää nuoria löytämästä työpaikkoja, vaikka he olisivat valmiita työskentelemään. Pitkittynyt työttömyys on toinen merkittävä haaste, joka voi vaikuttaa nuorten elämään pitkällä aikavälillä. Pitkäaikainen työttömyys voi johtaa monenlaisiin psykologisiin ja sosiaalisiin ongelmiin, kuten motivaation puutteeseen ja eristäytymiseen. Nuori voi kokea itsensä epäonistuneeksi tai yhteiskunnan ulkopuolelle jääneeksi, mikä voi heikentää hänen itsetuntoaan ja luottamustaan työmarkkinoihin. Tämä taas voi lisätä riskiä, että nuori jää työelämän ulkopuolelle myös tulevaisuudessa, ja hän saattaa kokea, ettei hänellä ole mahdollisuuksia parantaa tilannettaan.

Vaikka tässä opinnäytetyössä tarkastelen sosiaalialan työn näkökulmaa työttömyysaasteiden tukemisessa, on selvää, että työllistymisen tukeminen vaatii myös yhteiskunnallisia toimenpiteitä, kuten joustavia koulutus- ja työllistymisohjelmia, jotka auttavat nuoria siirtymään sujuvasti työelämään. On tärkeää luoda mahdollisuuksia, joissa nuoret voivat hankkia työelämässä tarvittavia taitoja ja kokemuksia, ja samalla tarjota tukea ja ohjausta työnhaussa.

Sosiaalityö tarjoaa palvelua, jota voidaan järjestää itsenäisenä sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna, osana muita palveluja tai sosiaalisen kuntoutuksen yhteydessä. Se keskittyy sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn, vähentämiseen ja poistamiseen yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen tasolla. Sosiaalityö perustuu ihmisoi-keuksiin ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen. Sen avulla varmistetaan apu vaikeimmassa asemassa oleville, erityisesti työllistymiseen, koulutukseen, toimeentuloon, kuntoutukseen ja hyvinvointiin liittyvissä tarpeissa. Työhön sisältyy laajamittaista verkostotyöskentelyä muiden toimijoiden kanssa. Sosiaaliohjaus tarjoaa henkilökohtaista neuvontaa, joka auttaa asiakkaita palvelujen ja etuuksien hakemisessa sekä arkielämän sujuvoittamisessa. Työssä painotetaan joustavaa kohtaamista, tukea ja motivointia itsenäiseen suoriutumiseen. Tämän lisäksi tärkeä osa on asiakkaiden osallisuuden tukeminen ja heidän voimavarojensa vahvistaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2025.)

Pitkäaikaistyöttömien työllistymistä haittaavat usein monimutkaiset ja toisiinsa kytkeytyvät esteet, kuten työkyvyn haasteet, vähäiset työtarjoukset ja kannustinloukut. Erityisesti huono terveys ja mielenterveyden ongelmat mainitaan Suomessa työllistymisen esteinä useammin kuin muissa OECD-maissa. Tämän

vuoksi on tärkeää, että sosiaalityö ottaa huomioon nämä esteet ja tarjoaa pitkäkestoista tukea näiden voittamiseksi. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) on kansainvälinen talousjärjestö, johon kuuluu tällä hetkellä 38 jäsenmaata. Jäsenmaat tekevät yhteistyötä talouspolitiikan, koulutuksen, ympäristön ja muiden yhteiskunnallisten kysymysten parissa. Suomi liittyi OECD:hen vuonna 1969. (Korkeila 2023.)

Tutkimukset osoittavat, että työttömyys, sairaus ja köyhyys kasaantuvat usein samoille henkilöille. Syyskuussa 2023 pitkäaikaistyöttömiä oli lähes 90 000, mikä vastasi edellisvuoden määrää. Tämä osoittaa, kuinka pitkäaikaistyöttömyys on jäänyt pysyvämmäksi yhteiskunnalliseksi haasteeksi, johon tarvitaan monipuolista ja pitkäjänteistä tukea. Koronapandemian jälkeen pitkäaikaistyöttömien määrä saattaa jäädä aiempaa korkeammalle tasolle. Vaikka hallitusohjelman tavoitteena on nostaa työllisyysaste 80 prosenttiin, haavoittuvassa asemassa olevien pitkäaikaistyöttömien tukitoimenpiteet ovat rajallisia. Hallitusohjelma ei painota riittävästi monialaista yhteistyötä ja sosiaalityön roolia pitkäaikaistyöttömien tukemisessa. Tutkimusten mukaan tehokkaimmat tukimuodot ovat tehostettu yksilötyö, ryhmätyö, monialainen yhteistyö sekä työnkaltainen toiminta. Näillä työmuodoilla on positiivinen vaikutus hyvinvointiin ja työllistymiseen, ja yhdistettyinä ne lisäävät vaikuttavuutta. Kokonaisvaltainen tuki on keskeistä, sillä pitkäaikaistyöttömyyteen liittyy usein muita haasteita, kuten toimeentulo- ja terveysongelmia sekä psykososiaalisten taitojen puutetta. Monialainen yhteistyö, jossa sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelut yhdistetään, on osoittautunut tehokkaaksi. Yhteistyö parantaa pitkäaikaistyöttömien hyvinvointia ja auttaa löytämään heille yksilöllisiä ratkaisuja. (Socca - Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus 2023.)

Sosiaalityön keinot, kuten intensiivinen henkilökohtainen tuki, sosiaalisten taitojen harjoittelu ja vertaistuki, voimaannuttavat pitkäaikaistyöttömiä ja vahvistavat heidän uskoaan omiin mahdollisuuksiinsa. Tämä auttaa heitä voittamaan pelkojaan, oppimaan uusia taitoja ja rakentamaan tulevaisuuden suunnitelmia. Kokonaisvaltainen tuki voi ehkäistä syrjäytymistä ja tarjota pitkäaikaistyöttömille uusia ammatillisia ja sosiaalisia osallisuuden polkuja.

2.2 Aikuissosiaalityön käsite

Aikuissosiaalityö on merkittävä osa sosiaalityön kenttää, joka keskittyy aikuisten yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteiden tukemiseen. Aikuissosiaalityössä pyritään tarjoamaan monipuolisia palveluita ja tukitoimia, jotka edistävät yksilön hyvinvointia ja sosiaalista osallisuutta erilaisissa elämäntilanteissa. Keskeisenä osana aikuissosiaalityön tehtävää on ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja niiden toteutumisen edistäminen. Aikuissosiaalityö on työtä, jota tehdään aikuisten parissa. Tässä tapauksessa henkilöt ovat yli 18-vuotiaita. Aikuissosiaalityö on laaja-alainen kokonaisuus, joka muodostaa erilaisia työmenetelmiä, kuten sosiaalityötä, ryhmätyötä, yhteisösosiaalityötä sekä rakenteellista sosiaalityötä. Voidaan ajatella, että aikuissosiaalityö on hyvinvointialueiden toimintakentällä, toimii se kuitenkin myös useilla muilla toimijoilla, kuten esimerkiksi erityispalveluissa, järjestöissä tai seurakuntien diakoniatyössä. (Partanen & Savelius-Koski 2024, 3–5.)

Työn painopistealueita ovat muun muassa toimeentulo, asuminen, työllisyys, osallisuus, yksinäisyys ja riippuvuudet, ja sen tavoitteena on ehkäistä sosiaalisia ongelmia ja syrjäytymistä vahvistaen asiakkaiden osallisuutta ja arjen turvallisuutta. Sosiaalityön keskeinen tavoite on vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta, mikä konkretisoituu asiakkaan oikeutena hyvään palveluun ja osallistumiseen omassa asiassaan. Asiakasosallisuuden käsite on moninainen, ja sen edistäminen yksilötyössä vaatii asiakkaan osallistumista palvelujen suunnitteluun ja työntekijöiltä rakenteiden luomista tukemaan tätä. Käytännön työssä asiakasosallisuuden vahvistaminen ilmenee avoimuutena, läpinäkyvyytenä ja asiakkaan tiedonsaannin tukemisena, jossa erilaiset työvälineet ovat avainasemassa. (Partanen & Savelius-Koski 2024, 3–5.)

Aikuissosiaalityö on monitahoista ja laaja-alaista toimintaa aikuisväestön parissa. Sen tehtäviin kuuluvat muutoksen tähtäävä ja huollollinen sosiaalityö, joka edistää asiakkaan osallisuutta, arkielämän sujuvuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa. Aikuissosiaalityö on keskeisessä asemassa työikäisten ja työelämän ulkopuolella olevien ihmisten tukemisessa. Aikuissosiaalityötä ohjaa vahvasti lainsäädäntö, esimerkiksi sosiaalihuoltolaki ja muut sosiaalityötä ohjaavat lait ja säädökset. Kehittämistyötä ohjaa edellä mainittujen säädösten lisäksi myös työmarkkinapolitiikka ja yhteiskunnan rakenteet. (Matthies, Svenlin & Turtiainen 2021.)

2.3 Psykososiaalinen hyvinvointi, mielenterveys ja työttömyyden ehkäiseminen

Psykososiaalinen hyvinvointi kattaa sekä psykologiset että sosiaaliset ulottuvuudet. Se tarkoittaa kykyä selviytyä elämän haasteista, ylläpitää positiivisia ihmissuhteita, hallita tunteita ja sopeutua erilaisiin tilanteisiin. Psykososiaalinen hyvinvointi tukee toimintakykyä, arjessa suoriutumista ja yhteiskunnallista osallisuutta. Psykososiaaliset menetelmät, kuten terapia ja kuntoutusohjelmat, vahvistavat hyvinvointia erityisesti mielenterveyden ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2023, 1–5.)

Yksilön psyykinen tasapaino vaikuttaa moniin tekijöihin, kuten työttömyyteen, sosiaalisiin suhteisiin ja elämönhallintakykyyn. Mielenterveys on keskeinen osa hyvinvointia ja terveyttä, ja se heijastaa henkilön kykyä tunnistaa omat voimavaransa, selviytyä elämän haasteista sekä toimia osana yhteisöä. Mielenterveys rakentuu psyykkisistä, fyysisistä, sosiaalisista ja henkisistä tekijöistä, joita suoja-tekijät vahvistavat ja riskitekijät heikentävät. Nämä tekijät syntyvät yhteiskunnan, kulttuurin ja perheen vuorovaikutuksesta, mutta yksilö voi itse vaikuttaa mielenterveyteensä omilla valinnoillaan. (Mieli ry 2024a.)

Työttömyyden ehkäiseminen ja hoitaminen on keskeinen osa nuorten pitkäaikaisyöttömien psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemista. Nuoruudessa työttömyys voi aiheuttaa merkittäviä haasteita sekä psyykkiselle että sosiaaliselle hyvinvoinnille, ja nuorten omat kokemukset kertovat usein toivottomuudesta, kun työelämään integroituminen epäonnistuu tai viivästyy. Nuorilla on työelämään siirtymään tärkeää saada tukea, joka huomioi heidän yksilölliset tarpeensa ja toimintakykynsä, ja mahdollistaa onnistumisen kokemuksia sekä positiivista palautetta. Tämä on tärkeää, jotta voidaan ehkäistä heikentyneen itsetunnon, elämönhallinnan ongelmien ja passivoitumisen kehittymistä, jotka voivat vaikeuttaa työelämään kiinnittymistä entisestään. (THL 2018.)

Tutkimukset osoittavat, että työttömyys heikentää mielenterveyttä ja pitkäaikaisyöttömyys voi johtaa vakaviin mielenterveysongelmiin, kuten masennukseen ja ahdistukseen. Pitkäaikaistyöttömillä on huomattavasti enemmän hoitamattomia mielenterveyshäiriöitä verrattuna työllisiin, mikä puolestaan voi vaikeuttaa uudelleen työllistymistä. On kuitenkin tärkeää huomioida, että syy-seuraussuhde ei ole

yksiselitteinen: työttömyys voi olla sekä mielenterveysongelmien syy että seuraus. Joissain tutkimuksissa on havaittu, että työttömyys saattaa altistaa masennukselle, mutta toisaalta työllistyminen voi parantaa mielenterveyttä ja lievittää masennusoireita merkittävästi. Tutkimuksissa on myös nostettu esiin työn laadun merkitys mielenterveydelle. Mielekkään ja motivoivan työn menettäminen heikentää mielenterveyttä, mutta puolestaan työ, joka on epämieluisa tai ei ole merkityksellistä, voi jopa parantaa mielenterveyttä työttömyyden myötä. Työelämään palaaminen voi edistää yksilön itsetuntoa ja elämäntilannetta. Suomessa, jossa työttömyysaste on korkea, työttömien hyvinvointia voidaan tukea tarjoamalla heille mahdollisuus osallistua mielekkäisiin aktiviteetteihin, kuten koulutukseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Tämä voi auttaa vähentämään työttömyyden negatiivisia vaikutuksia ja tukea mielenterveyttä. Pitkäaikaistyöttömyys voi myös lisätä yksinäisyyttä ja eristäytymistä, mikä pahentaa mielenterveyshäiriöitä entisestään. (Reini, Forsman & Wahlbeck 2022; Lääkärilehti 2010.)

Työllistymistä tukevat palvelut tähtäävät työkyvyn säilyttämiseen tai kuntoutumiseen sekä mahdollisuuksien parantamiseen palkkatyöhön. Pitkäaikaistyöttömien työllistymisvalmiuksia edistetään palkkatuella, työhönvalmennuksella ja työkokeiluilla. Lisäksi tavoitteena on tarjota lisää kohtuullisin työehdoin olevia työpaikkoja. On tärkeää, että työnhakijat voivat osallistua ja vaikuttaa omaan työllistymisprosessiin matalan kynnyksen palveluissa. Erilaisia tukitoimia suunnitellaan yksilön työkyvyn ja elämäntilannan tarpeiden mukaan. Työkyvyn heikentymisen varhainen tunnistaminen on keskeistä, ja työttömille tarjotaan tietoa terveystalouksista myös jalkauttamisen kautta. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveystalouksien, työllisyyspalvelujen ja järjestöjen kesken on olennaista, ja asiakkaan tavoitteet sekä vahvuudet otetaan huomioon. (THL 2024.)

Sami Ylistön väitöskirjassa käsitellään erityisessä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osallistumista työllistämistoimenpiteisiin. Ylistö korostaa, että monille nuorille työttömyyden pitkittyminen johtuu heidän kyvyttömyydestään täyttää työnantajien vaatimuksia, eikä heikoista kannustimista. Opinnotkaan eivät ole realistinen vaihtoehto monille, joiden koulunkäynti on keskeytynyt useita kertoja. Työllistämistoimenpiteet, kuten kuntouttava työtoiminta ja työkokeilut, voivat parhaimmillaan tarjota onnistumisen kokemuksia ja auttaa nuoria työmarkkinoille, mutta myös riskejä on. Heikko toimintakyky voi johtaa keskeytyksiin ja lannistumiseen, jolloin seuraamuksena voi olla esimerkiksi taloudellisia vaikeuksia ja jopa

palveluiden ulkopuolelle jääminen. Työvoimapoliittisten sanktioiden, kuten työttömyysturvan katkaisun, on todettu lisäävän näitä negatiivisia vaikutuksia. Nuorten omien kokemusten mukaan työllistämistoimenpiteiden onnistuminen edellyttää hyvin suunniteltuja ja toteutettuja palveluja, jotka mahdollistavat toistuvia onnistumisen kokemuksia ja aitoa positiivista palautetta. Nämä tekijät voivat auttaa nuoria katkaisemaan työttömyyden kierrettä ja mahdollistavat heidän siirtymisensä kohti työelämää pitkän polun kautta. (Ylistö 2023.)

Alle 25-vuotias ilman ammatillista tutkintoa on velvollinen hakemaan koulutukseen saadakseen työttömyysturvaa. Työttömyysturvaan oikeutetun tulee hakea keväällä vähintään kahta ammatillista koulutusta tai tutkintoon johtavaa opiskelupaikkaa, joiden pääsyvaatimukset täyttyvät ja jotka alkavat seuraavana syksynä. Hakuprosessiin kuuluu myös ennakkotehtävien ja pääsykokeiden suorittaminen sekä opiskelupaikan vastaanottaminen, jos paikka myönnetään. Jos alle 25-vuotias ei hae koulutukseen tai kieltäytyy opinnoista ilman pätevää syytä, hän menettää oikeutensa työttömyysturvaan. Oikeus palautuu, kun henkilö suorittaa ammatillisen tutkinnon, täyttää 25 vuotta tai on ollut yhteensä vähintään 21 viikkoa työssäoloehdon täyttävässä työssä, koulutuksessa, tai työllistymistä tukevassa palvelussa. Jos koulutukseen hakeminen on estynyt esimerkiksi terveydellisistä syistä, TE-toimiston asiantuntija voi neuvotella vaihtoehtoisesta tavasta täyttää hakuvelvollisuus. (TE-toimisto 2024.)

Nuorten työllistymistä tukevat palvelut, kuten palkkatuki, työhönvalmennus ja työkokeilut, tähtäävät työkyvyn säilyttämiseen tai sen kohentamiseen sekä mahdollisuuksien parantamiseen palkkatyöhön. Kuntouttava työtoiminta ja työkokeilut voivat parhaimmillaan tarjota nuorille merkityksellisiä onnistumisen kokemuksia sekä tukea heidän motivaatiotaan ja psyykkistä hyvinvointiaan. Samalla tulisi kuitenkin olla tietoinen näihin palveluihin liittyvistä riskeistä. Heikko toimintakyky voi johtaa toimenpiteiden keskeyttämiseen, mikä voi aiheuttaa nuorelle taloudellisia vaikeuksia ja lisätä ulkopuolisuuden kokemusta. (Työterveyslaitos 2025.)

Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveystalouden, työllisyyspalveluiden sekä kolmannen sektorin toimijoiden välillä on keskeistä pitkäaikaistyöttömien nuorten palveluiden onnistumisessa. Nuorten yksilöllisten työkykyyn ja elämäntalouteen liittyvien tarpeiden huomioiminen auttaa suunnittelemaan juuri heidän

tilanteeseensa sopivia palveluita, jotka lisäävät motivaatiota ja ehkäisevät keskeytyksiä. Osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuden tarjoaminen omaan työllistymisprosessiin esimerkiksi matalan kynnyksen palveluissa on erityisen tärkeää, sillä se voi vahvistaa nuorten osallisuuden ja kontrollin tunnetta. (Työterveyslaitos 2025.)

Ylistön (2023) mukaan yksi suurimmista esteistä nuorten työllistymiselle on kykenemättömyys täyttää työelämän vaatimuksia, ei niinkään heikot kannustimet. Siksi pelkkä pakollinen osallistuminen ei aina ole tehokas ratkaisu, ja etenkin alle 25-vuotiaiden kohdalla työttömyysturvan ehdollistaminen koulutukseen hakeutumiselle voi olla myös haastava vaatimus. Nuori menettää oikeuden työttömyysturvaan, jos ei hae koulutukseen tai kieltäytyy opinnoista ilman hyväksyttävää syytä. Tämä voi olla motivoiva tekijä, mutta samalla se saattaa lisätä ahdistusta erityisesti niille, joiden voimavarat ja toimintakyky ovat heikentyneet.

Nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemiseksi tulisi keskittyä pitkäjänteisiin ja yksilöllisesti suunniteltuihin toimenpiteisiin, joissa korostuvat toistuvat onnistumisen kokemukset ja aito positiivinen palaute. Näin palvelut voivat edistää nuorten siirtymistä kohti työelämää ja tukea heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Moniammatillinen tuki ja palveluiden suunnittelu yksilöllisten tarpeiden mukaan voivat ehkäistä työttömyyden pitkittymisen kielteisiä vaikutuksia, jotka usein liittyvät mielenterveyden ja sosiaalisten suhteiden heikentymiseen.

2.4 Osallisuuden merkitys työttömien tukemisessa

Osallisuuden tarkoitus liittyy siihen, miten yksilöt voivat osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa omaan elämäänsä. Osallisuuden kokemus ei vain edistä yksilön hyvinvointia, vaan se toimii myös yhteiskunnan eriarvoisuutta kuvaavana mittarina. Vahva osallisuuden kokemus on yhteydessä vakaaseen yhteiskunnalliseen asemaan, kun taas heikko osallisuus liittyy haavoittaviin olosuhteisiin. Osallisuus on moniulotteinen prosessi, johon kuuluu kuulumisen tunne, merkityksellisyys, mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Tähän käsitteeseen sisältyy myös yhteiskunnallisten voimavarojen oikeudenmukainen jakaminen ja yksilön vaikutusmahdollisuudet omaan elämäänsä. Taustalla vaikuttaa muun mu-

assa Amartya Senin toimintavalmiuksien teoria, jossa korostetaan, että osallisuus tukee yksilöitä muuttamaan resursseja itselleen tärkeiksi teoiksi. Osallisuusindikaattori on jaettu neljään ulottuvuuteen: elämän hallittavuus, osallistumismahdollisuudet, merkityksellisyys ja kuuluminen. Kokemuksena osallisuus syntyy monien tekijöiden yhteisvaikutuksesta, ei yksittäisestä asiasta, kuten oikeudenmukaisuudesta tai elämän hallittavuudesta. (THL 2023.)

THL:n tutkimuksen mukaan osallisuuden kokemukset vaihtelevat Suomessa merkittävästi yhteiskunnallisen aseman ja hyvinvoinnin mukaan, mikä vaikuttaa yksilön kokemukseen omasta vaikutusmahdollisuudestaan ja yhteisöön kuulumisestaan. Yrittäjät kokevat vahvinta osallisuutta, kun taas työttömät ja työkyvyttömät kokevat sen heikoimmaksi. Tutkimus viittaa siihen, että työelämällä on syvempi merkitys kuin pelkkä toimeentulo: tahaton syrjäytyminen työelämästä, kuten työttömyys, vähentää osallisuuden tunnetta merkittävästi. Erittäin heikko osallisuuden kokemus on yleisempää erityisesti työttömillä, työkyvyttömillä ja niillä, joilla on terveysongelmia. Näillä ryhmillä vaikeudet, kuten pienet tulot ja sairaudet, kasaantuvat, mikä vahvistaa ulkopuolisuuden kokemusta ja vähentää mahdollisuuksia irtautua huono-osaisuudesta. (Karvonen, Kestilä, Saikkonen 2022, 94–96.)

Pitkittynyt köyhyys ja siitä seuraava osallisuuden heikkeneminen liittyvät vahvasti nuorten aikuisten psyykkiseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin, erityisesti työttömyyden yhteydessä. Köyhyys rajoittaa yksilön mahdollisuuksia hallita omaa elämäänsä ja osallistua yhteisöönsä merkityksellisellä tavalla, mikä voi johtaa kokemukseen ulkopuolisuudesta. Tämä osattomuuden tunne voi heijastua häpeänä, ahdistuksena ja stressinä, jotka lisäävät riskiä psyykkisille ongelmille. Tutkimukset osoittavat, että syvä ulkopuolisuuden kokemus aineellisen tai sosiaalisen puutteen vuoksi saattaa altistaa yksilöitä autoritäärisille ajatuksille, joissa korostetaan yksinkertaistettuja ratkaisuja ja vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tällainen ajattelutapa voi houkutella erityisesti niitä, jotka kokevat ulkopuolisuutta tai kuulumisuuden puutetta. Yksilö saattaa hakeutua johtajien luo, jotka tarjoavat illuusion yhteisöllisyydestä, mutta samalla vähentävät todellista yhteiskunnallista osallistumista ja moniarvoisuutta. Kuitenkaan köyhyys ei väistämättä johda osattomuuden kokemuksiin tai autoritääriin ajattelumalleihin; sen sijaan osattomuuden syntymiseen vaikuttavat esimerkiksi häpeän ja stressin kaltaiset psykologiset

mekanismit. Osallisuuden kokemuksen tukemisessa elämiseen riittävän toimeentulon ja turvattujen sosiaalipalvelujen merkitys korostuu. Ne luovat vakautta ja ennakoitavuutta, jotka auttavat vahvistamaan yksilön hyvinvointia. Myös moninaisuutta arvostava yhteisö, joka antaa tilaa erilaisille taidoille ja näkökulmille, rakentaa yksilön osallisuuden kokemusta. Tämä voi vähentää syrjäytymistä ja lisätä yhteisöllistä hyvinvointia, etenkin silloin, kun yhteiskunta tarjoaa yksilöille mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen. (Isola 2024.)

3 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimusaineiston luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyötä tehdessä tutkimuksen uskottavuus ja yhteiskunnan luottamus edellyttävät hyvien tieteellisten käytäntöjen ja eettisten periaatteiden noudattamista. Tutkimusetiikka on keskeinen osa vastuullista tiedettä. Se kattaa koko tutkimusprosessin ja sisältää muun muassa menettelytapojen eettisyyden, tutkittavien suostumuksen, anonymiteetin suojan ja tutkimuslupien merkityksen. Vastuu hyvien käytäntöjen ja eettisten periaatteiden noudattamisesta on tutkijoilla, tutkimusryhmillä sekä tutkimusorganisaatioiden johdolla. (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020, 5,6,8,9.)

Keskeisiä peruseriaatteita tutkimuseettisessä ohjeistuksessa ovat: luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteet ovat menettelytapoja, jotka varmistavat tieteellisen toiminnan eettisen ja luotettavan toteutuksen. Ne ovat olennainen osa tiede- ja tutkimusyhteisöjen laatujärjestelmiä ja niiden laiminlyöminen voi johtaa epäilyihin hyvän tieteellisen käytännön rikkomisesta sekä asianmukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin. Opinnäytetyö tulee suunnitella ja toteuttaa huolellisesti. Esimerkiksi huomioon tulee ottaa aikaisemmat tutkimustiedot, noudattaa tutkimuksen periaatteita ja määritellä tutkimussuunnitelmassa tutkimusmenetelmät ja -prosessit. Tutkimuseettisten periaatteiden hyödyntäminen tutkimuksessa vaatii konkreettisia toimenpiteitä: Tutkimussuunnitelmaa laatiessa tulee varmistaa, että siinä kuvataan selkeästi tutkimuksen tarkoitus, menetelmät ja odotetut tulokset. Suunnitelman tulee noudattaa eettisiä periaatteita, kuten tutkittavien vapaaehtoisuutta ja suostumusta sekä tietosuojan kunnioittamista. Tutkijan pitää varmistaa, että tutkittavat ymmärtävät täysin tutkimukseen osallistumisen merkityksen ja mahdolliset riskit. Tutkittaville pitää tarjota tietoa riittävästi tutkimuksen tarkoituksesta, menetelmistä ja muista oleellisista seikoista. Opinnäytetyön kyselyyn osallistuvilta tulee saada suostumus. Osallistujille on hyvä tehdä selväksi, että heillä on oikeus keskeyttää osallistuminen milloin tahansa ilman seurauksia. Tutkimusaineisto tulee käsitellä ja säilyttää asianmukaisesti. Tietosuoja- ja salassapitosäännösten noudattaminen on tärkeää. Sillä varmistetaan, että tutkittavien henkilöllisyys ja yksityisyys suojataan asianmukaisesti. Tutkimustuloksia julkaistaessa rehellinen ja avoin tulosten ra-

portointi on tutkimuseettisesti oikein. Tuloksia ei tule vääristää tai muuttaa. Asianmukaiset viittaukset tulee tuoda ilmi, jos opinnäytetyössä käytetään aikaisempia tutkimuksia tai muiden tutkijoiden töitä. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023, 11,13,14.)

Suomessa tietyt yleiset eettiset periaatteet ohjaavat kaikkia tutkijoita. Opinnäytetyön tekijänä ja aineiston analysoijana kunnioitin tutkittavien ihmisten arvoa ja itsemääräämisoikeutta, mukaan lukien perustuslain takaamat oikeudet, kuten elämään, vapauteen ja yksityisyyteen liittyvät oikeudet. Lisäksi kunnioitin kulttuuri-perintöä ja luonnon monimuotoisuutta. Toteutin haastattelun siten, ettei se aiheuttanut merkittäviä riskejä tai haittoja tutkittaville tai heidän yhteisöilleen. Ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa on erityisen tärkeää säilyttää tutkittavien henkilöiden ihmisarvo ja oikeudet, jotta luottamus tutkimusta kohtaan vahvistuu. Informoin haastateltavia heidän osallistumisestaan tutkimukseen, ja osallistuminen oli aina vapaaehtoista. Tein selväksi, että haastatteluun osallistuvilla oli oikeus keskeyttää osallistuminen, peruuttaa suostumus sekä saada tietoa tutkimuksen sisällöstä ja vaikutuksista. Suojasin osallistujien yksityisyyttä julkaisemisessa, eikä tutkimukseen osallistuneita henkilöitä voi tunnistaa tuloksista. Lisäksi varmistin, että tutkimusaineistojen avoimuus tuki tieteen edistymistä ja mahdollisti kriittisen arvioinnin sekä tiedon jakamisen. (Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019, 5–9, 11–13.)

Rakensin opinnäytetyöni eettiset lähtökohdat hyvien tieteellisten käytäntöjen ja eettisten periaatteiden varaan koko tutkimusprosessin ajan. Painotin kyselyyn osallistuville vapaaehtoisuutta ja varmistin heidän anonymiteettinsa sekä tietosuojansa kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tarjosin kyselyyn vastaajille riittävästi tietoa tutkimuksen tarkoituksesta, kyselyn luonteesta sekä osallistumiseen liittyvistä oikeuksista, kuten mahdollisuudesta keskeyttää osallistuminen milloin tahansa ilman seurauksia. Luotettavuuden varmistamiseksi laadin ja suunnittelin kyselyn huolellisesti. Käsittelin ja säilytin kyselyaineiston tietosuojaja- ja salassapitosääntöjen mukaisesti. Analysoin ja raportoin tulokset rehellisesti ja viittasin tutkimuksessa käyttämiini aikaisempiin tutkimuksiin ja teorioihin asianmukaisesti.

3.2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten pitkäaikaistyöttömyys vaikuttaa 18–29-vuotiaiden nuorten aikuisten psykososiaaliseen hyvinvointiin, erityisesti heidän mielenterveyteensä ja sosiaalisiin suhteisiinsa. Lisäksi tarkastelen, miten aikuissosiaalityö voi tukea heidän hyvinvointiaan. Aihe on tärkeä, koska nuoret pitkäaikaistyöttömät ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Pitkäaikaistyöttömyys voi vaikuttaa negatiivisesti nuorten elämänlaatuun ja yhteiskuntaan integroitumiseen, minkä seurauksena heidän psykososiaalinen hyvinvointinsa heikkenee.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli muodostaa kattava ymmärrys siitä, kuinka aikuissosiaalityö voi edistää nuorten aikuisten pitkäaikaistyöttömien hyvinvointia. Tarkoitukseni oli selvittää, miten sosiaalialan työ ja palvelut voivat tukea nuorten mielenterveyttä ja parantaa heidän sosiaalisia suhteitaan. Tavoitteenani oli löytää ratkaisuja sosiaalityön kehittämiseksi nuorten pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin edistämiseksi ja ymmärtää, kuinka aikuissosiaalityö voi vaikuttaa nuorten osallisuuden yhteiskunnassa.

Keskeiset tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten pitkäaikaistyöttömyys vaikuttaa nuorten aikuisten psykososiaaliseen hyvinvointiin, erityisesti heidän mielenterveyteensä ja sosiaalisiin suhteisiinsa?
2. Miten aikuissosiaalityön palvelut voivat tukea nuorten pitkäaikaistyöttömien mielenterveyttä ja edistää sosiaalisten suhteiden rakentumista?

Näiden tutkimuskysymysten avulla pyrin hahmottamaan, miten sosiaalialan palvelut voivat tukea nuorten aikuisten hyvinvointia ja heidän osallistumistaan yhteiskuntaan. Opinnäytetyö keskittyy nuorten subjektiivisiin kokemuksiin ja siihen, millä tavoin sosiaalipalvelut voivat toimia merkityksellisinä tukena heidän elämässään. Opinnäytetyöni päätavoitteena oli selvittää, miten aikuissosiaalityö vaikuttaa nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaaliseen hyvinvointiin. Tarkoituksena oli selvittää, mitkä palvelut ja tukimuodot ovat nuorten hyvinvointiin merkittävimpiä ja miten nuoret itse kokivat aikuissosiaalityön roolin elämässään.

Tavoitteena oli myös löytää keinoja palvelujen kehittämiseksi, erityisesti palveluiden saavutettavuuden ja asiakaslähtöisyyden parantamiseksi. Opinnäytetyö pyrkii lisäämään ymmärrystä siitä, miten aikuissosiaalityö voi tukea nuorten osallisuutta yhteiskunnassa ja heidän mielenterveyttään. Tämä on tärkeää, sillä pitkäaikaistyöttömyys on yhteydessä moniin psykososiaalisiin haasteisiin, kuten mielenterveysongelmiin ja sosiaalisten suhteiden heikkenemiseen.

3.3 Menetelmä ja aineisto

Tässä opinnäytetyössä käytin laadullista tutkimusmenetelmää, sillä se mahdollistaa syvällisen ymmärryksen nuorten aikuisten subjektiivisista kokemuksista työttömyyden vaikutuksista heidän hyvinvointiinsa. Laadullinen tutkimus keskittyy yksilöiden henkilökohtaisiin kokemuksiin, ajatuksiin ja tunteisiin, ja se antaa mahdollisuuden tutkia ilmiötä monipuolisesti ja syvällisesti. Laadullisen tutkimuksen piirteet mahdollistavat vastaajien omien näkökulmien ja kokemusten ilmaise-
misen ilman valmiita rajoja. Laadullinen tutkimus ei pyri yleistämään tuloksia, vaan se keskittyy yksittäisiin tapauskohtaisiin ilmiöihin, josta saa arvokasta tietoa tutkittavasta ilmiöstä.

Aineistonkeruumenetelmänä hyödynsin nettikyselyä, joka mahdollisti kohderyhmän tavoittamisen ja tarjosi anonymiteetin, mikä rohkaisi avoimiin vastauksiin nuorten aikuisten hyvinvointiin liittyvissä arkaluonteisissa aiheissa. Kysely keskittyi tiettyihin aihepiireihin, mutta antoi myös vastaajille tilaa ilmaista omia näkemyksiään ja tulkintojaan. Kysely on erityisen hyödyllinen tämänkaltaisessa tutkimuksessa, sillä se mahdollistaa syvällisen ja merkityksellisen tiedon saamisen työttömyyden ilmiöistä. Kyselyyn osallistui nuoria aikuisia, jotka olivat joko pitkäaikaistyöttömiä tai kokivat työttömyyden vaikutuksia elämäänsä. Aineistonkeruumenetelmänä kysely mahdollisti aineiston keräämisen nopeasti ja tehokkaasti, ja sen avulla pystyin keräämään monipuolisia ja yksityiskohtaisia vastauksia nuorten kokemuksista.

Kysely sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä, jotka mahdollistivat erityyppisten tietojen keräämisen. Monivalintakysymykset olivat määrällisiä ja mahdollistivat vastauksien määrällisen käsittelyn, mikä toi tutkimukseen selkeää ja jäsenneiltyä tietoa ja helpotti tulosten vertailua. Nämä kysymykset kes-

kittyivät muun muassa siihen, kuinka usein nuoret kokevat tiettytyyppisiä hyvinvointiin liittyviä ongelmia tai kuinka tyytyväisiä he ovat saamiinsa palveluihin. Avoimet kysymykset puolestaan olivat laadullisia, ja niiden avulla pyrin saamaan syvällisempää tietoa nuorten henkilökohtaisista kokemuksista ja näkemyksistä. Avoimet kysymykset antoivat vastaajille tilaa ilmaista omia ajatuksiaan ja tunteuksiaan vapaasti, mikä antoi arvokasta tietoa erityisesti siitä, miten he kokevat aikuissosiaalityön palvelut ja niiden vaikutukset heidän elämäänsä.

Toteutin tutkimuksen aineistonkeruun Webropol-nettikyselyllä, koska se mahdollisti vastausten tehokkaan keräämisen, tallentamisen ja analysoinnin. Webropol on alusta, joka soveltuu hyvin erilaisten kyselyjen toteuttamiseen ja analysointiin. Laadin kyselylomakkeen huolellisesti tutkimuskysymyksiin perustuen, ja käytin siinä sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Kyselyssä oli sekä määrällisiä että laadullisia kysymyksiä, jotka tarjosivat monipuolista tietoa nuorten aikuisten psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyen.

Jaoin kyselylinkkiä kohderyhmälle sosiaalisen median kautta, mikä olisi voinut mahdollistaa laajan osallistujajoukon tavoittamisen. Vastaamiseen oli aikaa 4 viikkoa, jotta kysely tavoittaisi kohderyhmän. Webropol-kysely mahdollisti aineiston käsittelyn ja analysoinnin tutkimuksen tarpeita varten.

Tutkimuskysymykset ohjaavat menetelmien valintaa, ja niiden avulla pyritään varmistamaan, että tutkimuksessa saadaan vastauksia asetettuihin kysymyksiin. Ihmistieteissä yleisiä menetelmiä ovat haastattelut ja kyselyt, joissa kysymysten tulee olla selkeitä, lyhyitä ja johdattelemattomia. Avoimet kysymykset mahdollistavat syvälliset vastaukset, mutta niiden analysointi on haastavampaa kuin valmiiden vastausvaihtoehtojen. Kyselyjen kesto on hyvä pitää lyhyenä, jotta vastaaminen on sujuvaa ja mielekästä. (Kehittämiskeskus opinkirjo 2024.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole yhtä oikeaa menetelmää, vaan prosessi koostuu useista valinnoista, kuten aineiston keruusta ja analysoinnista. Tämä tarjoaa joustavuutta ja mahdollisuuden erilaisiin tulkintoihin, mutta samalla voi aiheuttaa haasteita valintojen moninaisuuden vuoksi. Laadullinen tutkimus painottaa elämän merkityksiä ja se voi sisältää myös määrällisiä elementtejä. Tutkimusotteita voidaan yhdistää monimuotoiseksi tutkimukseksi, mikä mahdollistaa sekä kvalitatiivisten että kvantitatiivisten lähestymistapojen hyödyntämisen, mikä tukee

opinnäytetyöni monipuolista ja syvällistä lähestymistapaa nuorten aikuisten työttömyyden vaikutusten tutkimiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009.)

Kyselyssä keskitytään tiettyihin aihepiireihin. Kyselyssä on rakenne, mutta se antaa vastaajalle vapautta ilmaista omia näkemyksiään ja tulkintojaan. Kyselyn vahvuuksia ovat sen kyky saada syvällistä ja merkityksellistä tietoa, etenkin vähemmän tunnetuista ilmiöistä ja mahdollisuus analysoida aineistoa monin eri tavoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Internet-kyselyt ovat helppoja ja nopeita toimittaa suurelle kohdejoukolle, mutta niiden onnistuminen edellyttää, että kaikki vastaajat pääsevät käyttämään internetiä. Haittapuolena on matala vastausprosentti, sillä henkilökohtaisen kontaktin puute voi vähentää motivaatiota vastata ja tehdä kyselystä vähemmän merkityksellisen tuntuksen. (Leinonen 2019.)

3.4 Nettikyselyn laatiminen ja toteutus

Jaoin nettikyselyä Facebook-ryhmissä, joissa käsitellään työttömyyttä ja siihen liittyvää keskustelua. Näissä ryhmissä on yhteensä noin 4000 jäsentä, mutta tarkan kohderyhmän määrittäminen osoittautui hankalaksi, sillä ryhmät ovat avoimia myös muille kuin työttömyyttä kokeneille henkilöille. Lisäksi levitin kyselyä muissa sosiaalisen median kanavissa, mutta näiden kanavien kautta tavoitetun kohderyhmän määrää en pystynyt arvioimaan tarkasti.

Tarkastelen nettikyselystä saatuja vastauksia ja analysoin niitä tutkimuskysymysten näkökulmasta: Miten aikuissosiaalityö vaikuttaa nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaaliseen hyvinvointiin? Mitkä ovat merkittävimmät palvelut ja tukimuodot, jotka edistävät nuorten aikuisten hyvinvointia? Miten nuoret pitkäaikaistyöttömät kokevat aikuissosiaalityön roolin heidän elämässään? Kyselyn avulla pyrin saamaan konkreettista tietoa siitä, miten asiakkaat kokevat palveluiden vaikuttaneen heidän elämäänsä ja mitkä tekijät nousevat esiin palvelujen toimivuuden ja kehittämistarpeiden kannalta.

Kyselyyn vastasi yhteensä 31 henkilöä. Vaikka vastaajamäärä jäi suhteellisen pieneksi potentiaaliseen kohderyhmään nähden, vastausten laatu osoittautui hyväksi. Vastaajat antoivat perusteellisia ja monipuolisia vastauksia, jotka tarjosivat arvokasta tietoa tutkimuskysymyksiin.

Olen huomionnut, että pieni vastaajamäärä voi kuitenkin vaikuttaa tutkimuksen tulosten yleistettävyyteen. On mahdollista, ettei aineisto edusta kattavasti kaikkia työttömyyttä kokeneita nuoria aikuisia ja tulokset voivat heijastaa vain osan kohderyhmän kokemuksia ja näkemyksiä. Tulosten analyysissä ja tulkinnassa on tärkeää huomioida tämä rajoitus ja tuon sen esiin myös johtopäätöksissä.

Vaikka vastaajamäärä oli pieni, vastausten monipuolisuus ja sisältö kompensoi osittain otannan suppeutta. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu usein aineiston rikkaus ja analyysin syvyys, mikä näkyi selkeästi saaduissa vastauksissa. Vastaajat kertoivat avoimesti kokemuksistaan ja näkemyksistään, tarjoten merkityksellistä tietoa tutkimuksen teemoista, kuten työttömyyden vaikutuksista psykiseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin.

Vastausaktiivisuuden parantamiseksi kehitin kyselyä etukäteen testikyselyn avulla. Testikyselyn palautteen perusteella muokkasin kyselyä lyhyemmäksi ja helpommaksi vastata, jotta osallistumiskynnys olisi mahdollisimman matala. Tästä huolimatta vastausmäärä jäi odotettua pienemmäksi. Syynä voi olla esimerkiksi keskustelupalstan käyttäjien vaihteleva aktiivisuus tai haluttomuus käyttää aikaa kyselyyn, vaikka suunnittelin kyselyn kestämään vain lyhyen ajan.

Huomasin, että haasteet vastaajien tavoittamisessa ovat yleisiä verkkokyselyissä, etenkin silloin, kun osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Tämä korostaa osallistujien motivoinnin merkitystä ja sitä, kuinka tärkeää on käyttää selkeitä ja kohderyhmää kiinnostavia viestintätapoja kyselyn markkinoimisessa.

Vastaajaryhmän valintaan ja kyselyn jakamisen haasteet korostuivat erityisesti kohderyhmän tarkan määrittelyn ja tavoittamisen osalta. Facebook-ryhmät tarjosivat mahdollisuuden saavuttaa merkittävän määrän työttömyyteen liittyvistä keskusteluista kiinnostuneita ja sosiaalisen median kanavat laajensivat näkyvyyttä. Tarkan kohderyhmän tavoittaminen kuitenkin osoittautui haasteelliseksi. Tulevaisuudessa voisin harkita lisäksi muita jakelukanavia tai kohderyhmää tarkemmin rajaavia alustoja vastaajamäärän kasvattamiseksi. Pieni vastaajamäärä asettaa tiettyjä rajoituksia tulosten yleistettävyydelle, mutta vastausten korkea laatu ja kohderyhmän aiheen tuntemus tuottivat silti laadukasta tietoa opinnäytetyöni tavoitteiden saavuttamiseksi. Tulosten analyysissä huomioin oleellisesti aineiston

rajallisuuden ja tarkastelen, miten se vaikuttaa tutkimuksen johtopäätöksiin ja suosituksiin.

3.5 Aineiston analysointi

Aineiston analyysissä käytin teemoittelua analyysimenetelmänä, jonka avulla käsitteelin aineistoa jäsentämällä vastaukset ja tunnistamalla niistä keskeisiä teemoja ja kategorioita. Vastausten pohjalta nousi esiin erilaisia näkökulmia aikuis-sosiaalityön palvelujen vaikutuksista asiakkaiden elämään, erityisesti sosiaalisiin suhteisiin ja palveluiden kehitysehdotuksiin. Analyysin syventämiseksi tarkastelin eri teemojen välisiä yhteyksiä ja käytin aineistosta poimittuja lainauksia konkreti-soimaan tuloksia. Lisäksi vertasin havaintojani aiemmin etsittyyn teoriaan ja tutkimukseen opinnäytetyön teoriaosuudessa esitettyjen näkemysten valossa, sekä tarkastelin, miten asiakkaiden kokemukset tukivat tai poikkesivat teoriasta. Teemoja ja vastauksia luokittelin vastaajien antamien näkökulmien perusteella. Teemoittelu on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jossa aineistosta tunnistetaan tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet eli teemat. Tämä menetelmä auttoi jäsentämään aineistoa ja nostamaan esiin toistuvia piirteitä. Teemoittelu pohjautuu aineiston syvälliseen tarkasteluun, eikä sen tarkoitus ole pakottaa aineistoa ennakoita määriteltyihin kategorioihin, vaan antaa tilaa tutkittavien kokemuksille ja tulkinnoille. (Kallinen & Kinnunen 2021.)

Analyysissäni pyrin tuomaan esiin laajempia yhteyksiä asiakkaiden kokemusten ja aikuissosiaalityön teoreettisten tavoitteiden välillä. Pohdin, miten aikuissosiaalityö voi parantaa asiakkaidensa elämänhallintaa, osallisuutta ja hyvinvointia, ja linkitin asiakkaiden kokemukset teoretietoihin luoden pohjan palveluiden kehittämiseksi. Aineiston analyysi oli tiiviisti sidoksissa aikuissosiaalityön peruseräiteisiin ja tavoitteisiin.

Analyysivaiheessa pyrin tunnistamaan keskeisiä kokemuksia ja havaintoja pitkäaikaistyöttömien nuorten psykososiaalisen hyvinvoinnin ja mielenterveyden näkökulmasta. Kyselyn aineisto antoi mahdollisuuden tarkastella, miten pitkäaikaistyöttömyyden mukanaan tuomat haasteet, kuten sosiaalinen eristäytyminen tai heikentyvä mieliala, vaikuttavat nuorten elämään ja hyvinvointiin. Teemoittelua hyödyntäen syvennyin niihin tekijöihin, jotka joko tukevat tai haastavat nuorten

selviytymistä. Analyysiprosessissa nousseet keskeiset teemat tarjosivat tietoa siitä, miten sosiaalityön tarjoamat palvelut, kuten mielenterveyden tuki ja sosiaaliset kontaktit, voivat osaltaan vahvistaa nuorten psykososiaalista hyvinvointia. Näiden teemojen tarkastelu auttoi muodostamaan kokonaisvaltaisen käsityksen nuorten kokemuksista ja tarjosi tietoa siitä, kuinka hyvin aikuissosiaalityön palvelut ovat pystyneet tukemaan heidän mielenterveyttään ja sosiaalista integroitumistaan.

Aineiston analyysissä hyödynsin myös metodikirjallisuutta, joka tarjosi teoreettisen kehyksen ja suuntaviivat analyysin suorittamiseen. Tämän avulla pystyin syventämään ymmärrystäni nuorten kokemuksista ja suhteuttamaan ne olemassa olevaan tutkimus- ja teorian tietoon. Vertasin havaintojani aiemmin etsittyyn teoriaosuudessa esitettyyn tietoon ja pohdin, kuinka ne tukivat tai poikkesivat toisistaan.

Teema-analyysissä teemat syntyvät aineiston analyysin tuloksena, eivätkä ne ole valmiina tutkijan mielessä. Teemat perustuvat aineistossa toistuviin asioihin, eikä niitä määritellä haastattelun teemoista, jotka ovat osa temahaastattelun suunnittelua. Teemat eivät myöskään ole sidottuja yksittäisiin aineistoyksiköihin, vaan voivat esiintyä useissa eri yksiköissä. (Hirsjärvi & Hurme 2015.)

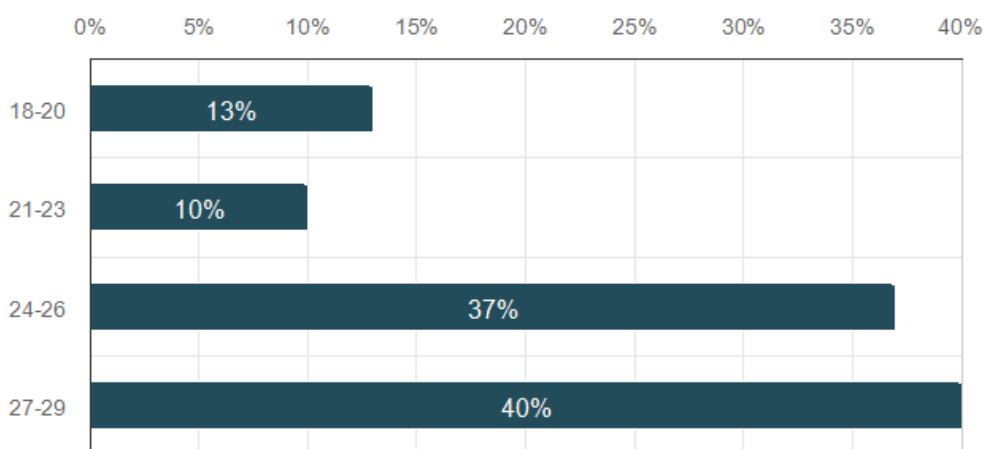
4 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

4.1 Vastaajien taustatiedot

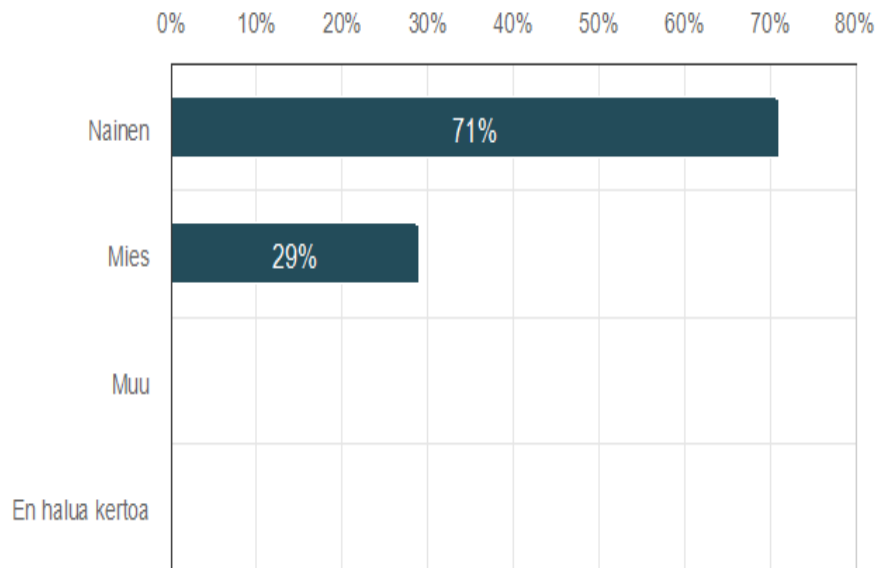
Kyselyn vastaajista 71 % (n=22) oli naisia ja suurin osa vastaajista oli 24–29-vuotiaita. Tämä viittaa siihen, että naiset olivat aktiivisempia vastaamaan kyselyssä käsiteltäviin teemoihin, kuten psykososiaaliseen hyvinvointiin ja työttömyyteen. Naiset saattavat kokea nämä aiheet henkilökohtaisesti merkityksellisiksi ja ovat mahdollisesti halukkaampia jakamaan kokemuksiaan. Kyselyn sukupuolijakauma voi myös heijastaa palvelujen sukupuolittuneita käyttötapoja, mikä nostaa esiin tarpeen kehittää tukipalveluja, jotka houkuttelevat myös nuoria miehiä. Miehiä kyselyyn vastasi 29 % (n=9).

Tutkimusten mukaan naiset hakeutuvat miehiä useammin mielenterveyspalveluihin, mikä voi johtua sukupuolten rooleista ja odotuksista (Antikainen 2025). Tämä sukupuolittunut palveluiden käyttö voi heijastua myös kyselyn sukupuolijakaumaan.

Vastausten perusteella nousi esiin useita keskeisiä teemoja, kuten palveluiden vaikutus sosiaalisiin suhteisiin, palveluiden saatavuus ja selkeys, sekä mielenterveyspalveluiden tarpeet ja parannusehdotukset. Näitä teemoja tarkastelemalla sain paremman käsityksen siitä, miten aikuissosiaalityön palvelut ovat vastanneet asiakkaidensa tarpeisiin ja mitkä osa-alueet kaipaavat parannusta.

KUVIO 1. Vastaajien ikä (Webropol 2025.)

KUVIO 2. Sukupuolijakauma (Webropol 2025.)

4.2 Palveluiden vaikutus sosiaalisiin suhteisiin

Aikuissosiaalityön palveluiden vaikutuksia sosiaalisiin suhteisiin arvioin kysymyksellä: "Millaisia vaikutuksia aikuissosiaalityön palveluilla on ollut sosiaalisiin suhteisiin?" Vastausten perusteella nousi esiin kolme keskeistä teemaa:

7 % (n=2) vastaajista koki palveluiden parantaneen ihmissuhteitaan tai lisänneen sosiaalisia verkostojaan. Tämä viittaa siihen, että aikuissosiaalityö voi edistää osallisuutta ja tukea sosiaalisten suhteiden kehittymistä, vaikka tämä vaikutus oli vain osalla vastaajista.

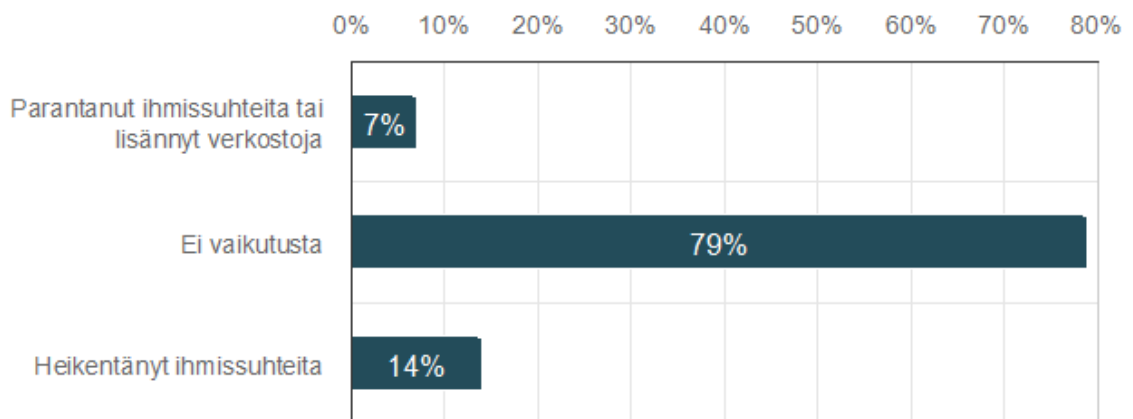
Suurin osa, 79 % (n=24), ei kokenut palveluilla olleen vaikutusta sosiaalisiin suhteisiinsa. Tämä osoittaa, että sosiaalisten suhteiden tukeminen ei ole aina keskiössä palveluprosesseissa tai että vaikutusten mittaaminen on haastavaa.

14 % (n=4) vastaajista koki, että palvelut olivat heikentäneet heidän ihmissuhteitaan. Tällaiset kokemukset voivat liittyä paitsi palveluprosessiin myös asiakkaan omaan elämäntilanteeseen tai muihin ulkoisiin tekijöihin, jotka heijastuvat ihmissuhteisiin.

Sosiaalisten suhteiden tukeminen on yksi aikuissosiaalityön keskeisistä tavoitteista. Tulokset osoittavat, että palveluilla on ollut sekä positiivisia että negatiivisia

vaikutuksia, mutta suurimmalla osalla vastaajista vaikutukset ovat jääneet neutraaleiksi. Tämä herättää kysymyksen siitä, voisiko sosiaalisten suhteiden tukemista vahvistaa palveluiden sisällössä. Tässä yhteydessä tulisi pohtia, kuinka palveluprosessit voisivat paremmin tukea asiakkaiden ihmissuhteiden kehitystä ja sosiaalista osallisuutta.

Näitä tuloksia voidaan tarkastella osallisuuden merkityksen kautta. Osallisuus on keskeinen tekijä työttömien hyvinvoinnin tukemisessa, ja sosiaalityön rooli tulisi sisältää myös sosiaalisten suhteiden tukemisen. Tulosten perusteella aikuissosiaalityö ei kuitenkaan näyttäydy vahvana sosiaalisten suhteiden edistäjänä. Tämä saattaa johtua palveluiden painotuksista muihin elämän osa-alueisiin tai siitä, että asiakkaiden elämäntilanteet ja muut ulkoiset tekijät vaikuttavat sosiaalisten suhteiden kehitykseen. Sosiaalityön teoriassa psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen on keskeinen osa aikuissosiaalityötä. (Saikkonen, Blomgren, Karjalainen & Kivipelto 2015, 13–16.) Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalityön tulisi pyrkiä vahvistamaan asiakkaiden sosiaalista osallisuutta ja ihmissuhteita. Tulokset osoittavat, että tässä on kehittämistarpeita. On syytä pohtia, miten palveluiden sisältöä voitaisiin muokata tukemaan paremmin asiakkaiden sosiaalisten suhteiden vahvistumista.

KUVIO 3. Aikuissosiaalityön vaikutus sosiaalisiin suhteisiin (Webropol 2025.)

4.3 Aikuissosiaalityön vaikutukset ja esille nousseet teemat

Aikuissosiaalityön keskeisenä tavoitteena on tukea asiakkaidensa osallisuutta yhteiskunnassa. Tämä osallisuus ei tarkoita vain sosiaalisen osallistumisen mahdollisuuksia, vaan myös asiakkaan perusoikeuksien toteutumista. Aikuissosiaalityön tehtävänä on varmistaa, että asiakkaat saavat tarvitsemaansa tukea ja palveluja, jotka mahdollistavat heidän tasavertaisen elämänsä ja osallisuuden yhteiskunnassa. Tällöin vahvistetaan asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan eri osa-alueisiin, kuten työelämään, koulutukseen ja sosiaalisiin verkostoihin, ilman syrjintää tai esteitä. Tavoitteena on, että asiakas voi kokea itsensä arvostetuksi ja osaksi yhteiskuntaa, jossa hänen oikeutensa ja mahdollisuutensa ovat turvattuina. (Kettunen 2019.)

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysymykset ovat olleet vapaamuotoisia. Niiden vastaukset olen jakanut usein esiin nousseisiin teemoihin.

Kysymys "Onko sinulla kehitysehdotuksia aikuissosiaalityön palvelujen parantamiseksi?"

1. **Nuorille suunnatut palvelut ja selkeys:** Useat vastaajat toivat esiin tarpeen kohdennetumpiin palveluihin, kuten eri ikäryhmille ja sukupuolille suunnattuihin palveluihin, sekä palveluiden tarkoituksen ja sisällön selkeyttämiseen. Palveluiden moninaisuus koettiin ajoittain sekavaksi ja selkeämmin rajatut palvelupolut voisivat auttaa asiakkaita saamaan paremmin tukea.
2. **Nopeampi pääsy ja tehokkaampi ohjaus:** Palveluiden saavutettavuus koettiin usein hitaaksi. Erityisesti työnhakuun liittyvät neuvonnan ja tuen tarpeet nousivat esiin, mikä näyttäytyy tarpeena parantaa palveluiden nopeutta ja asiakaslähtöisyyttä.
3. **Jatkuva ja konkreettinen tuki:** Useampi vastaaja nosti esiin tarpeen useamman tapaamisen mahdollisuudesta, jossa omaa tilannetta voisi käsitellä ammattilaisen kanssa ja kartoittaa sopivia ratkaisuja. Pelkät puhelinneuvot koettiin riittämättömiksi, ja henkilökohtaisen tuen tarve korostui.

4. **Tietoisuus:** Palveluiden heikko näkyvyys oli yleinen kritiikin kohde. Ryhmätoiminnan ja yhteisöllisen tekemisen markkinointi erityisesti opiskelijoille koettiin puutteelliseksi, mikä voi estää osaa asiakkaita löytämästä heille sopivia palveluja.
5. **Mielenterveyspalvelut:** Mielenterveyspalveluiden saatavuus ja resursointi nousivat keskeiseksi huolenaiheeksi. Vaikeasti saavutettavat mielenterveyspalvelut aiheuttivat monille turhautumista ja nostivat esiin tarpeen vahvistaa näiden palveluiden resursointia ja saatavuutta.

Kehitysehdotukset osoittavat, että asiakkaat kaipaavat nopeampaa, selkeämpää ja saavutettavampaa palvelujärjestelmää. Mielenterveyspalveluiden vahvistaminen ja konkreettisen tuen lisääminen ovat erityisen tärkeitä, jotta asiakkaiden tarpeisiin voidaan vastata paremmin. Tämä korostaa myös sitä, että palveluiden pitää olla asiakaslähtöisiä ja joustavia, jotta ne voivat tukea asiakkaita heidän elämäntilanteissaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Kysymys: "Miten kuvailisit aikuissosiaalityön roolia elämässäsi?" nousivat esiin seuraavat teemat:

1. **Tuki opiskeluun ja työllistymiseen:** Aikuissosiaalityö on auttanut osaa vastaajista löytämään opiskelupaikan ja parantanut mahdollisuuksia työmarkkinoilla, mutta tämän roolin voisi olla vielä selkeämmin läsnä erityisesti nuorille.
2. **Pitkäaikainen rooli:** Palvelut ovat olleet joillekin vastaajista läsnä pitkän aikaa, mutta samalla niihin on liittynyt sekä tukea että ongelmia. Erityisesti mielenterveyden ongelmat ennen työnhakuprosessia mainittiin esteenä palveluiden tehokkuudelle.
3. **Rajoitettu saatavuus:** Osa koki tuen olleen olematonta tai riittämätöntä ja tilanne ratkesi vasta terveydenhuollon kautta. Opiskelijana koettiin, ettei aikuissosiaalityön tuki ole yhtä helposti saatavilla kuin työttömänä.
4. **Mielenterveyden tukeminen:** Aikuissosiaalityö on tarjonnut osalle terapiaan verrattavaa tukea, mutta tämän saatavuus ei ole ollut kattavaa kaikille, mikä heikentää palvelun yhdenvertaisuutta.

Aikuissosiaalityön rooli koetaan merkitykselliseksi erityisesti elämäntilanteen muutosvaiheissa, kuten työttömyydessä tai opiskelupaikkaa etsiessä. Toisaalta puutteet tuen saatavuudessa ja riittävyudessa ovat keskeisiä kehityskohteita. Erityisesti mielenterveyspalveluiden saatavuus ja opiskelijoille suunnattu tuki korostuvat tarpeina.

Vastaajat nostivat esiin työttömyyden stressaavuuden, rahahuolten ja mielenterveysongelmien merkityksen. Kelan kanssa asiointi koettiin usein vaikeaksi, erityisesti silloin, kun työkyvyn arvio ei vastannut omaa kokemusta. Osa-aikatyö mainittiin toimivana ratkaisuna, mutta kuntoutuspsykoterapian saavutettavuuteen kaivattiin parannuksia. Työttömyyden ja mielenterveysongelmien yhdistelmä muodostaa monelle haastavan tilanteen, jossa aikuissosiaalityön tukimuodot voisivat olla merkittävä apu, jos ne ovat helposti saavutettavissa ja riittävästi resursoituja. Palvelukokonaisuudet näyttäytyivät puutteellisina tai saatavista palveluista ei voinut puhua kokonaisuuksina. Palvelut eivät näyttäytyneet kyselyyn vastanneille palvelukokonaisuuksina ja tuki on siltä osin koettu riittämättömäksi.

Kyselyn tulokset osoittavat, että aikuissosiaalityön palvelut voivat tarjota tärkeää tukea erityisesti elämäntilanteen muutosvaiheissa, kuten työttömyydessä tai opiskelupaikkaa etsiessä. Palveluiden saavutettavuus, riittävyys ja selkeys koettiin kuitenkin merkittäviksi kehityskohteiksi. Mielenterveyden tukeminen ja konkreettisen avun tarjoaminen olivat erityisen korostuneita tarpeita vastaajien joukossa.

Kehitysehdotukset painottuvat palveluiden nopeampaan saatavuuteen, kohdennettuihin toimintoihin eri asiakasryhmille, selkeään viestintään sekä mielenterveyspalveluiden resursoinnin parantamiseen. Nämä havainnot ovat oleellisia aikuissosiaalityön kehittämisen kannalta ja auttavat vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin.

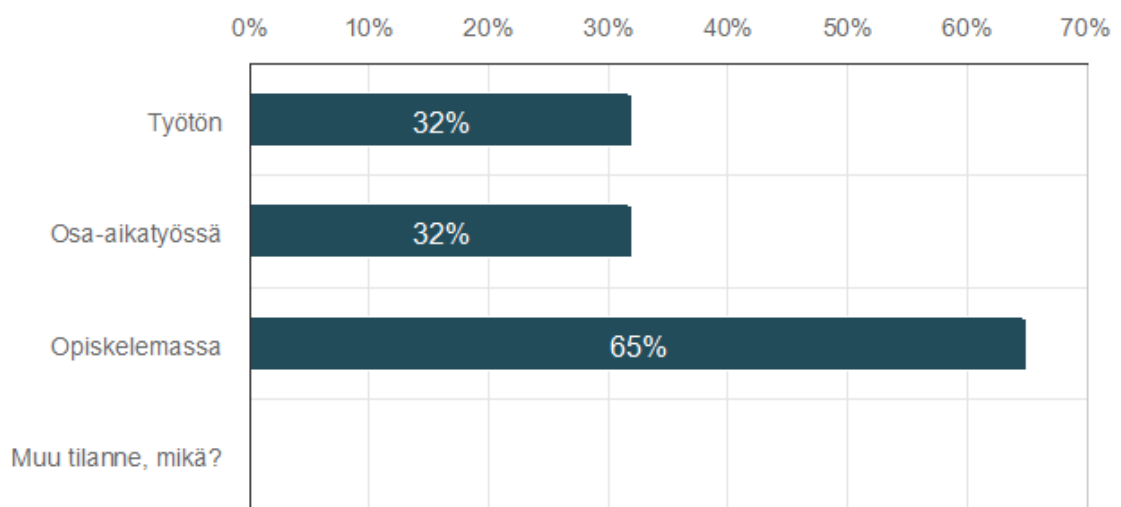
4.4 Työttömyyden ja nykytilanteen välinen yhteys

Kuvion 4. tuloksista voidaan todeta, että vastaajien elämäntilanteet jakautuvat monin eri tavoin. Vastaajista 32 % (n=10) ilmoitti olevansa työttömänä, mikä viittaa siihen, että tämä ryhmä saattaa kohdata erityisiä haasteita, kuten taloudellista epävarmuutta ja sosiaalista eristäytymistä, jotka voivat vaikuttaa heidän psykososiaaliseen hyvinvointiinsa. Toiset 32 % (n=10) olivat osa-aikatyössä, mikä voi

tuoda mukanaan taloudellista vakautta, mutta myös epävarmuutta työpaikan pysyvyydestä. Osa-aikatyöntekijöiden kokemukset voivat vaihdella, mutta he saattavat silti kokea jossain määrin stressiä ja elämänhallinnan haasteita. Suurin osa vastaajista, 65 % (n=20), oli joko opiskelijoita tai oli saanut opiskelupaikan, mikä viittaa siihen, että monilla nuorilla aikuisilla on mahdollisuus rakentaa tulevaisuuttaan koulutuksen kautta. Opiskelu voi tarjota heille elämänrakenteen ja mielenkiintoisia tulevaisuuden näkymiä, mikä voi tukea heidän psykososiaalista hyvinvointiaan. Näiden tulosten valossa on tärkeää tarkastella, kuinka hyvin eri elämäntilanteisiin, kuten työttömyyteen, osa-aikatyöhön ja opiskeluun, suunnatut sosiaalipalvelut voivat tukea nuorten aikuisten hyvinvointia.

Opiskelu voi tarjota nuorille aikuisille elämänrakenteen ja mielenkiintoisia tulevaisuuden näkymiä, mikä tukee heidän psykososiaalista hyvinvointiaan. Koulutuksen ja työn ulkopuolella syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat erityisen haavoittuva ryhmä, joilla on usein taustallaan erilaisia mielenterveysongelmia ja mahdollisia oppimisvaikeuksia. (Mielenterveyspooli 2020.)

Näiden tutkimusten valossa on tärkeää, että sosiaalipalvelut kohdentavat tukeaan nuorten aikuisten erityisiin elämäntilanteisiin, kuten työttömyyteen, osa-aikatyöhön ja opiskeluun, jotta voidaan edistää heidän psykososiaalista hyvinvointiaan ja osallisuuttaan yhteiskunnassa.

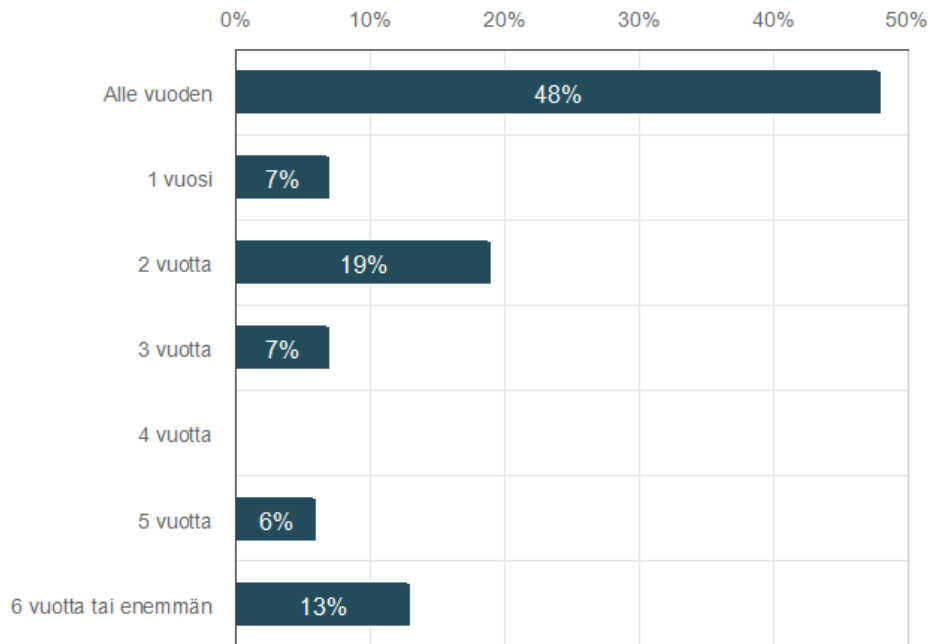

KUVIO 4. Nykyinen työ- ja opiskelutilanne (Webropol 2025.)

Kuvio 5. vastausten perusteella voidaan havaita, että suurin osa työttömänä olleista nuorista aikuisista on ollut työttömänä suhteellisen lyhyen aikaa. 48 % (n=15) ilmoitti olleensa työttömänä alle vuoden, mikä viittaa siihen, että monilla on saattanut olla lyhytaikaisia työttömyysjaksoja, jotka voivat liittyä esimerkiksi työmarkkinoille paluuseen tai muuhun elämänvaiheeseen, kuten opintoihin. Alle vuoden kestänyt työttömyys voi olla erityisen haastavaa mielenterveyden ja sosiaalisten suhteiden kannalta, sillä se saattaa aiheuttaa epävarmuutta ja stressiä, vaikka työttömyys ei olisi ollut pitkäkestoinen.

Työttömyysjaksojen pituuden kasvaessa vähenivät lyhyemmän työttömyyden osuudet. 19 % (n=6) ilmoitti olleensa työttömänä kahden vuoden ajan, ja 13 % (n=6) työttömyys oli kestänyt kuusi vuotta. Tämä viittaa siihen, että osa vastaajista on saattanut kokea pitkäaikaisempia työttömyysjaksoja, mikä lisää taloudellista huolta ja vaikuttaa merkittävästi psykososiaaliseen hyvinvointiin. Pitkäaikainen työttömyys voi aiheuttaa yksilölle eristäytymisen tunnetta ja alentaa elämänlaatua, mikä puolestaan voi heikentää sekä mielenterveyttä että sosiaalisia suhteita.

Sen sijaan vain pieni osa vastaajista oli ollut työttömänä kolmen vuoden tai pidemmän ajan, mikä viittaa siihen, että nuorten aikuisten työttömyys ei ole pääsääntöisesti pitkäkestoista, mutta pitkäaikaisempaa työttömyyttä kokevat voivat tarvita erityistä tukea ja resursseja mielenterveyden ja elämänhallinnan tukemiseksi. Kokonaisuudessaan voin todeta, että nuorten työttömyysjaksojen pituus vaihtelee, ja työttömyyden kesto voi vaikuttaa merkittävästi siihen, kuinka hyvin nuoret aikuiset voivat kohdata mielenterveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä haasteita. Kyselyn kohderyhmän ja vastaajamäärän vuoksi ei kuitenkaan voida yleisesti päätellä nuorten työttömyysjaksojen kestoa. Tämän perusteella olisi tärkeää, että sosiaalipalvelut huomioisivat erityisesti pitkään työttöminä olleiden nuorten tarpeet sekä lyhyempiä työttömyysjaksoja kokevia nuoria ja tarjoaisivat heille kohdennettuja tukitoimia.

KUVIO 5. Työttömyyden kesto (Webropol 2025.)

4.5 Aikuissosiaalityön palveluiden merkitys mielenterveyteen

Suomalaistutkimus osoittaa, että nuoruudessa mielenterveysongelmista kärsineet henkilöt kohtaavat aikuisuudessa heikompia työmarkkinanäkymiä. Erityisesti alle 25-vuotiaana sairaalahoitossa olleilla on alhaisemmat ansiotulot, pienempi mahdollisuus jatkaa koulutusta ja suurempi todennäköisyys työttömyyteen verrattuna muihin. Mielenterveyshäiriöt heikentävät työkykyä ja elämänhallintaa, mikä vaikeuttaa työelämässä suoriutumista. Tutkimus korostaa, että vakavista mielenterveysongelmista kärsineiden työllistyminen on huomattavasti vaikeampaa ja ansiotulot pysyvät matalina. (Hakulinen, C., Elovainio, M., Arffman, M., Lumme, S., Pirkola, S., Keskimäki, I., Manderbacka, K., & Böckerman, P. 2019.)

Masennus ja muut mielenterveysongelmat aiheuttavat Suomessa vuosittain merkittäviä työkykypainotettuja elinvuosien menetyksiä, erityisesti nuorilla aikuisilla. 18–34-vuotiaiden naisten joukossa mielenterveysongelmien vaikutus on erityisen suuri. On myös havaittu, että masennus on pitkään ollut yleisin sairauspoissaolosyy nuorilla aikuisilla, ja sen vaikutus on kasvanut myös vanhemmilla ikäryhmillä. Mielenterveysongelmien lisääntyminen voi johtua paremmasta diagnostikasta, vähemmästä stigman pelosta, mutta myös työelämän kuormittavuuden ja

sosiaalisen median aiheuttamien paineiden kasvusta. (Lavikainen, Lehtimäki, Heiskanen, Luoto, Ademi, & Martikainen 2024.)

Kuvioista 6. ilmenee, että suurin osa nuorista aikuisista on saanut tukea työllistymiseen liittyvistä palveluista. 64 % (n=9) ilmoitti saaneensa työllistymisohjausta, kuten apua työn tai koulupaikan löytämisessä. Tämä kertoo siitä, että työllistymisen tukeminen on tärkeä osa sosiaalipalveluja nuorten aikuisten elämässä, ja palvelut ovat saattaneet tarjota konkreettista apua työmarkkinoille pääsyssä, mikä voi parantaa nuorten mahdollisuuksia mielenterveyden ja elämänhallinnan kannalta. Työllistymisohjaus voi myös lisätä itseluottamusta ja tarjota nuorille aikuisille rakennetta ja tarkoitusta päivittäiseen elämään.

Mielenterveyspalveluja oli saanut 57 % (n=8) vastaajista, mikä osoittaa, että mielenterveyden tuki on merkittävä osa nuorten aikuisten saamaa apua. Mielenterveyspalveluiden saaminen voi olla ratkaisevan tärkeää nuorille, jotka kokevat työttömyyden tai muut elämänhaasteet kuormittavina. Erityisesti nuorten aikuisten psyykinen hyvinvointi voi heikentyä pitkään jatkuneen työttömyyden aikana, ja mielenterveyspalvelut voivat tarjota tukea stressin, ahdistuksen ja masennuksen hallintaan.

Taloudellinen tuki ja neuvonta oli myös tärkeä palvelu, josta 50 % (n=7) vastaajista sai apua. Taloudellinen tuki voi auttaa nuoria aikuisia selviytymään taloudellisista vaikeuksista ja luoda vakautta elämään, mikä voi edistää myös muiden hyvinvointitekijöiden, kuten mielenterveyden ja sosiaalisten suhteiden, parantamista. Taloudelliset haasteet voivat olla merkittävä stressin lähde, ja taloudellinen neuvonta voi auttaa nuoria aikuisiakin löytämään ratkaisuja vaikeisiin tilanteisiin.

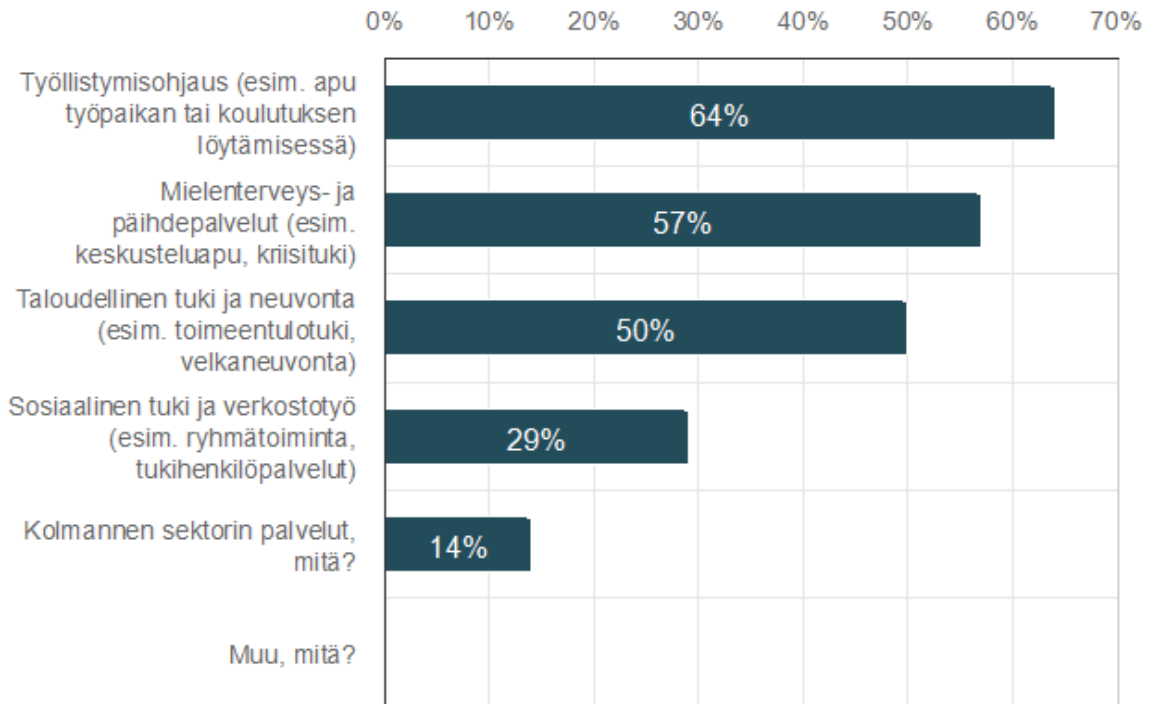
Sosiaalinen tuki ja verkostotyö, kuten ryhmätoiminta, saivat 29 % (n=4) vastauksista. Sosiaalinen tuki ja verkostojen rakentaminen ovat tärkeitä nuorten hyvinvoinnille, mutta eivät ole yhtä yleisiä palveluja verrattuna työllistymisohjaukseen ja mielenterveyspalveluihin. Sosiaalinen tuki voi kuitenkin edistää nuorten aikuisten osallisuutta ja osallistumista yhteiskuntaan, mikä voi olla tärkeää pitkän työttömyyden aikana, jolloin eristäytymisen ja sosiaalisten suhteiden heikentymisen riski kasvaa. Vain 14% (n=2) vastaajista oli saanut tukea kolmannen sektorin palveluista, kuten Byströmin ohjaamosta, Facebook-ryhmistä, vertaisryhmistä, tyttöjentalo toiminnasta sekä chat-palveluista. Tein kyselyn perusteella havainnon,

että kolmannen sektorin tarjoamat palvelut eivät ole yhtä tunnettuja tai helposti saavutettavissa kuin julkiset palvelut. Kuitenkin nämä palvelut voivat tarjota nuorille aikuisille tärkeitä mahdollisuuksia vertaistukeen ja yhteisöllisyyteen, mikä voi edistää heidän psyykkistä hyvinvointiaan. Eräs vastaaja oli kommentoinut kolmannen sektorin palveluista näin:

” Palvelut voitaisiin ”mainostaa” enemmän, sillä nyt niitä on vaikea löytää, ellei itse hoksaa etsiä. Ryhmätoimintaa ja yhteisöllistä tekemistä voisi mainostaa myös opiskelijoille, ei pelkästään työttömille. Nyt osa yhdistysten toimunnoista on suunnattu vain työttömille enkä opiskelijana uskalla hakeutua niihin.”

Kolmas sektori Suomessa on taloudellisesti itsenäinen, keskittyen vapaaehtoistyöhön ja toimiin, jotka tukevat yhteiskunnan sosiaalista koheesiota. Se toimii erityisesti vähemmistöjen tarpeisiin, täydentäen julkisia hyvinvointipalveluja ja tarjoaa matalankynnyksen palveluja. Sosiaalityössä kolmas sektori ehkäisee syrjäytymistä tarjoamalla vertaistukea, ryhmätoimintaa, työpajoja, kulttuuri- ja liikunta-toimintaa, sekä tukea työllistymiseen ja koulutukseen. Se luo yhteisön ja tukiverkostoja, parantaa asiakkaidensa elämänlaatua ja tukee itsenäisyyttä, erityisesti niille, jotka eivät saa riittävästi tukea julkiselta sektorilta. (Helander & Laaksonen 1999.)

Yhteenvetona voin todeta, että nuoret aikuiset saavat monenlaisia palveluja, jotka tukevat työllistymistä, mielenterveyttä ja taloudellista hyvinvointia. Kuitenkin sosiaalisen tuen ja kolmannen sektorin palveluiden saaminen on vähemmän yleistä, mikä osoittaa tarpeen kehittää näiden palvelujen saavutettavuutta ja tunnettavuutta nuorten aikuisten keskuudessa.

KUVIO 6. Saadut aikuissosiaalityön palvelut (Webropol 2025.)

Vastaajista 50% (n=15) oli sitä mieltä, että aikuissosiaalityö on tuonut positiivisia vaikutuksia elämään. 22% (n=6) oli sitä mieltä, ettei aikuissosiaalityöllä ole ollut mitään vaikutuksia heidän elämässään. Myös saman verran vastaajista ovat kokeneet, että aikuissosiaalityön palvelut ovat tuoneet negatiivisia vaikutuksia. 7% (n=2) vastaajista ovat olleet muuta mieltä ja eräät vastaajat olivat kommentoineet omaa tilannettaan tarkemmin ja kuvannut aikuissosiaalityön vaikutuksia mielen-terveyteen näin:

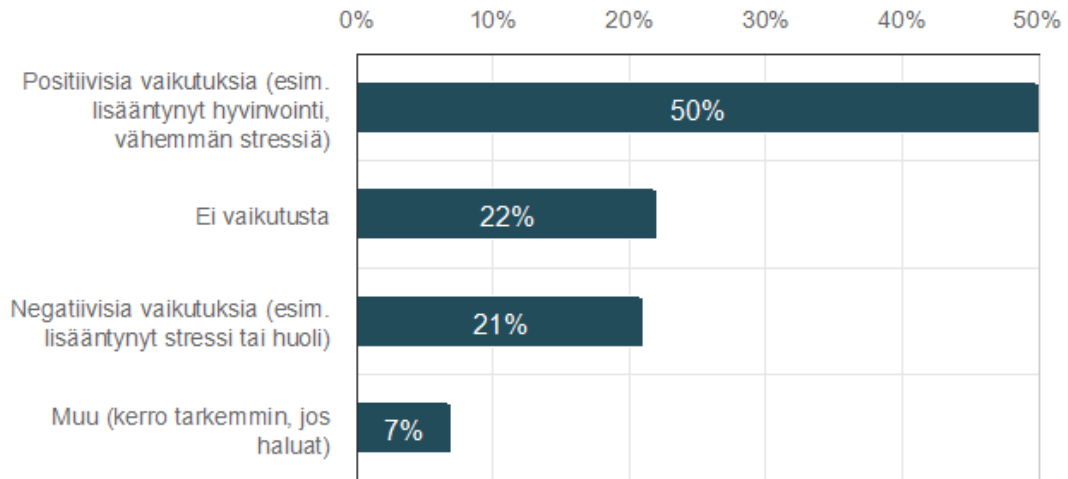
”Työttömyys on ollut stressaavaa ja välillä tuntuu, että palveluista pitää selvittää ihan yksin ja selvittää asioita ja omia oikeuksia, sekin on stressaavaa.”

”Enemmän mielenterveysapua saataville, sitä on vaikea saada.”

”Olen ollut työttömänä mielenterveysongelmien takia. Olen sosiaalipalveluiden asiakas ja minulla ei ole työnhakuvelvoitetta. Olen hakemassa kuntoutuspsykoterapiaan. Rahavaikkeudet ja yksinäisyys ovat ongelma.”

”Aikuissosiaalityö on ollut pitkään läsnä. Se on ollut tuki mutta myös tuonut ongelmia. Ennen työnhakua olisi pitänyt saada mielenterveys kuntoon.”

” En juurikaan saanut apua ja sen jälkeen en ole kysellyt uudelleen. Toki tilanne ratkesi sitten terveydenhuollon kautta, kun mielenterveys ehti mennä niin huonoksi yksin murehtiessa. Muutama tapaaminen akuutissa vaiheessa ehkäisisi pidemmät sairauslomat ja tilanteen vaikeutumisen entisestään.”

KUVIO 7. Aikuissosiaalityön vaikutus mielenterveyteen

Vastausten mukaan aikuissosiaalityö on vaikuttanut nuorten psykososiaaliseen hyvinvointiin monin tavoin. Palvelut ovat osaltaan parantaneet nuorten osallisuutta ja elämänhallintaa, mutta vaikutukset ovat olleet vaihtelevia. Suurin osa vastaajista ei kokenut palveluiden vaikuttaneen merkittävästi sosiaalisiin suhteisiinsa, mutta osa kertoi palveluiden parantaneen ihmissuhteitaan ja lisänneen verkostoja. Toisaalta osa koki, että palvelut olivat heikentäneet ihmissuhteita. Nämä tulokset viittaavat siihen, että aikuissosiaalityö voi edistää psykososiaalista hyvinvointia, mutta palveluiden vaikutus ei ole aina yhtä toimiva kaikille asiakkaille. Aikuissosiaalityön palvelut vaikuttavat nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaaliseen hyvinvointiin, mutta vaikutukset ovat osittain riippuvaisia palveluiden saatavuudesta, selkeydestä ja kokonaisuudesta. Nuoret kokevat aikuissosiaalityön roolin merkitykselliseksi erityisesti elämäntilanteen muutoksissa, mutta puutteet mielenterveyspalveluissa ja palveluiden saavutettavuudessa ovat keskeisiä kehityskohteita. Kehitysehdotuksissa korostettiin palveluiden nopeampaa saatavuutta, kohdennettuja tukimuotoja ja selkeämpää viestintää, erityisesti nuo-

rille suunnattujen palvelujen osalta. Myös kolmannen sektorin palvelut olivat vastaajille tuttuja ja osa vastaajista oli hyödyntänyt näitä aikuissosiaalityön palveluiden ohella tai ilman muita aikuissosiaalityön palveluita.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten aikuissosiaalityö vaikuttaa nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaaliseen hyvinvointiin, mitkä palvelut ja tukimuodot ovat heidän hyvinvointinsa kannalta merkittävimpiä, sekä miten nuoret itse kokevat aikuissosiaalityön roolin elämässään. Nettikyselyn tulokset ja aiempi kirjallisuus antoivat kattavan kuvan siitä, miten aikuissosiaalityö näyttäytyy tämän kohderyhmän arjessa.

Kyselyn vastaukset sekä metodikirjallisuuteen perehtyminen osoittivat, että sosiaalityöllä on yksilöllinen vaikutus nuorten aikuisten pitkäaikaistyöttömien hyvinvointiin. Joillekin palvelut tarjosivat merkittävää tukea mielenterveyden ylläpitämisessä ja osallisuuden vahvistamisessa, kun taas toiset kokivat vaikutusten jääneen vähäisiksi tai negatiivisiksi. Tämä korostaa palveluiden yksilöllistämisen ja asiakkaan erityisten tarpeiden huomioimisen tärkeyttä. Tutkimuskysymyksiin sain vastauksia, mutta myös uusia kysymyksiä heräsi. Aikuissosiaalityön vaikutukset nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaaliseen hyvinvointiin hahmottuivat pääosin siten, että palvelut voivat parhaimmillaan tukea mielenterveyttä ja osallisuutta. Mielenterveyspalveluiden saavutettavuus nousi esiin keskeisenä kehittämiskohteenä. Monet vastaajat kokivat, että saatavilla oleva tuki oli riittämätöntä, mikä osoittaa tarvetta resursoinnin parantamiseen ja palveluiden suunnittelun kehittämiseen asiakkaiden tarpeiden ja odotusten mukaisiksi.

Sosiaalisten suhteiden tukeminen aikuissosiaalityön kautta jakoi mielipiteitä. Vaikka osa vastaajista koki ihmissuhteidensa parantuneen, suurin osa ei havainnut palveluilla merkittävää vaikutusta tällä osa-alueella. Tämä saattaa viitata siihen, että sosiaalisten suhteiden tukeminen ei ole ollut palveluiden keskiössä, vaikka sillä voisi olla tärkeä rooli asiakkaiden kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa.

Tutkimuksessa nousi esiin myös palveluiden saavutettavuuteen ja selkeyteen liittyviä haasteita. Nuoret toivoivat nopeampaa pääsyä palveluihin ja selkeämpiä palvelupolkuja. Tiedottamisen ja asiakasohjauksen kehittäminen voisivat helpottaa palveluiden käyttöä ja lisätä niiden vaikuttavuutta. Nuorten kokemukset aikuissosiaalityöstä vaihtelivat huomattavasti. Osa vastaajista koki palveluiden olleen merkittävä tuki erityisesti silloin, kun tuki oli jatkuvaa ja konkreettista. Toisaalta toiset kokivat palvelut vaikeasti saavutettaviksi tai riittämättömiksi. Tämä

herätti kysymyksiä siitä, miten palveluiden asiakaslähtöisyyttä ja saavutettavuutta voisi parantaa. Moni vastaaja kaipasi selkeämpiä ja nopeampia palvelupolkuja, mutta kyselyn perusteella ei täysin selvinnyt, miten nämä konkreettisesti voitaisiin toteuttaa. Tämä nosti esiin kysymyksen, miten palvelujärjestelmää voisi kehittää vastaamaan paremmin nuorten odotuksia.

Kysely ja metodikirjallisuus toi esiin mielenterveyspalveluiden resursoinnin ja saavutettavuuden merkityksen, asiakasohjauksen selkeyden tarpeen sekä sosiaalisten suhteiden tukemisen kehittämiskohteeksi. Näiden osa-alueiden parantaminen voisi edistää nuorten psykososiaalista hyvinvointia ja osallisuutta yhteiskunnassa. Vastaukset korostivat asiakkaiden kuulemisen ja heidän kokemuksensa huomioimisen tärkeyttä palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vaikka kyselyn vastaajamäärä jäi suhteellisen pieneksi, se tarjosi laadullisesti arvokasta tietoa nuorten pitkäaikaistyöttömien kokemuksista. Tulosten yleistettävyyden lisäämiseksi olisi hyödyllistä tehdä laajempi kysely, joka tavoittaa monipuolisemman kohderyhmän. Jatkossa olisi tärkeää selvittää, miten aikuissosiaalityön palvelut voivat tukea nuorten osallisuutta ja yhteiskuntaan kiinnittymistä entistä tehokkaammin. Myös palveluiden vaikutusten mittaaminen olisi hyödyllistä, jotta voidaan arvioida niiden todellista vaikuttavuutta. Nuorten äänen kuuleminen on keskeistä, sillä heidän kokemuksensa ovat arvokasta tietoa palveluiden kehittämisessä.

Sosiaalialan eettinen näkökulma korostaa asiakkaiden oikeutta saada tarpeisiinsa vastaavaa tukea, palveluiden saavutettavuutta ja ihmisarvon kunnioittamista. On tärkeää, että aikuissosiaalityö edistää yhdenvertaisuutta ja asiakkaiden itsemääräämisoikeutta, mikä vaatii työntekijöiltä herkkyyttä kohdata erilaisia elämäntilanteita ja tarpeita. Lisäksi palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee varmistaa, että asiakkaiden ääni pääsee kuuluviin, ja päätöksenteossa huomioidaan heidän kokemuksensa. (Talentia 2022.)

Aineiston analyysissä käsittelin aineistoa teemoittelemalla vastaukset ja tunnistamalla niistä keskeisiä teemoja ja kategorioita. Vastausten pohjalta nousi esiin erilaisia näkökulmia aikuissosiaalityön palvelujen vaikutuksista asiakkaiden elämään, erityisesti sosiaalisiin suhteisiin ja palveluiden kehitysehdotuksiin. Analyysin syventämiseksi tarkastelin eri teemojen välisiä yhteyksiä ja käytin aineistosta

poimittuja lainauksia konkretisoimaan tuloksia. Lisäksi vertasin havaintojani aiemmin etsittyyn ja opinnäytetyön teoriaosuudessa esitettyyn teoriatietoon sekä tutkimuksiin ja pohdin, miten ne tukivat tai poikkesivat siitä. Teemoja ja vastauksia luokittelin vastaajien antamien näkökulmien perusteella. Aineistosta nousi selkeästi esiin tarpeet nopeammille palveluille, selkeämmille palvelupoluilla ja mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiselle. Tämä auttoi minua ymmärtämään, mitkä asiat asiakkaiden mielestä ovat tärkeimpiä kehityskohteita ja missä aikuissosiaalityön roolia voisi parantaa. Analyysissäni pyrin tuomaan esiin laajempia yhteyksiä asiakkaiden kokemusten ja aikuissosiaalityön teoreettisten tavoitteiden välillä. Pohtimalla, miten aikuissosiaalityö voi parantaa asiakkaidensa elämänhallintaa, osallisuutta ja hyvinvointia, pystyin linkittämään asiakkaiden kokemukset teoriaan ja luomaan pohjan palveluiden kehittämiseksi.

Aineiston analyysi liittyi tiiviisti aikuissosiaalityön peruseriaatteisiin ja tavoitteisiin. Aineistossa esiin nousseet toiveet asiakaslähtöisyyden lisäämisestä ja palveluiden selkeyttämisestä liittyvät suoraan aikuissosiaalityön keskeisiin tavoitteisiin, kuten asiakkaiden osallisuuden tukemiseen ja elämänhallinnan vahvistamiseen. Tämä tukee teoreettista käsitystä siitä, että sosiaalityö tähtää asiakkaidensa yhteiskunnallisen osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemiseen. Lisäksi aineistosta nousseet teemat, kuten sosiaalisten suhteiden tukeminen ja palveluiden rooli niiden kehittämisessä, tukevat käsitystä siitä, että sosiaalinen tuki ja ihmissuhteet ovat keskeisiä yksilön hyvinvoinnille. Kehitysehdotukset, jotka liittyivät palveluiden saavutettavuuteen, nopeuteen ja asiakaslähtöisyyteen, voivat puolestaan liittää aineiston asiakaslähtöisen sosiaalipalvelun teorioihin. Aineiston pohjalta voin todeta, että asiakkaille on tärkeää, että palvelut ovat nopeasti saatavilla, helposti ymmärrettävissä ja selkeästi kohdennettuja, jotta ne voivat tukea asiakkaiden elämää parhaalla mahdollisella tavalla. Aineistoni analyysi tuo esiin ne tärkeimmät kehityskohteet, joita aikuissosiaalityö voi vahvistaa, ja osoittaa, kuinka asiakaslähtöisyyttä ja saavutettavuutta tulisi kehittää palveluissa.

Aineiston analysointia tutkimuskysymyksiini peilaten voin todeta yhteenvetona, että pitkäaikaistyöttömyys näyttäytyy nuorten aikuisten psykososiaalisessa hyvinvoinnissa moninaisina haasteina, erityisesti mielenterveyden ja sosiaalisten suhteiden osalta. Mielenterveyden osalta pitkäaikaistyöttömyys voi pahentaa stressiä, masennusta ja ahdistusta, mikä ilmenee monilta vastaajilta. Työttömyys voi lisätä epävarmuuden ja turvattomuuden tunteita, mikä puolestaan heikentää

mielenterveyttä. Sosiaalisten suhteiden osalta vastaajat kokivat, että pitkäaikaisyöttömyys voi eristää nuoria, mikä vaikeuttaa uusien suhteiden luomista ja nykyisten ylläpitämistä. Monet nuoret kokivat myös yksinäisyyttä ja heikkoa sosiaalista verkostoa, mikä heikentää heidän yhteiskunnallista osallistumistaan ja hyvinvointiaan.

Aikuissosiaalityön palvelut voivat tukea nuorten mielenterveyttä ja sosiaalisia suhteita tarjoamalla monenlaista tukea, mutta vaikutukset riippuvat palveluiden yksilöllisyydestä ja saavutettavuudesta. Mielenterveyspalveluiden osalta kyselyn tulokset korostavat resurssien ja saatavuuden parantamisen tarvetta. Useat vastaajat kokivat mielenterveyspalvelut riittämättömäksi tai vaikeasti saavutettaviksi. Jatkuva ja konkreettinen tuki, joka vastaa asiakkaan erityistarpeisiin, voi edistää mielenterveyttä ja elämänhallintaa. Aikuissosiaalityön palvelut voivat siis parantaa nuorten pitkäaikaistyöttömien psykososiaalista hyvinvointia, mutta niiden vaikutus riippuu merkittävästi palveluiden saavutettavuudesta, asiakaslähtöisyydestä ja yksilöllistämisestä. Palveluiden kehittämisessä tulisi huomioida erityisesti mielenterveyspalveluiden resursointi ja saavutettavuus sekä sosiaalisten suhteiden tukeminen osana kokonaisvaltaista tukea.

LÄHTEET

Antikainen, P. 2025. Nuorten aikuisten mielenterveyttä on tuettava jo ennen työuran alkua. Miten tukea työuran alussa olevien mielenterveyttä? Viitattu 8.2.2025 <https://yka.fi/ajankohtaista/paavo-antikainen-nuorten-aikuisten-mielenterveytta-on-tuettava-jo-ennen-tyouranalkua/>.

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2018. Pitkäaikaistyöttömät nuoret: Ominaispiirteet ja poliittiset toimet. Viitattu 23.9.2024 <https://www.eurofound.europa.eu/system/files/2018-01/ef1729fi1.pdf>.

Hakulinen, C., Elovainio, M., Arffman, M., Lumme, S., Pirkola, S., Keskimäki, I., Manderbacka, K., & Böckerman, P. 2019. Mental disorders and long-term labour market outcomes: nationwide cohort study of 2 055 720 individuals. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. Viitattu 7.2.2025 <https://doi.org/10.1111/acps.13067>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Teoksessa I. Kohonen, A. Kuula-Luumi & S.-K. Spoo (toim.) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 7–13. Viitattu 29.1.2024 https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf.

Isola, A-M. 2024. Osattomuuden kokemus haavoittaa yhteiskuntaa. Viitattu 5.11.2024. <https://blogi.thl.fi/osattomuuden-kokemus-haavoittaa-yhteiskuntaa>.

Kalimo, R., Saarelma-Thiel, T. & Vuori, J. 1993. Työttömyys ja sen uhka: yksilön ja yhteisön kriisi. Aikakausikirja Duodecim. Viitattu 20.9.2024 <https://www.duodecimlehti.fi/duo30277>.

Kallinen, T. & Kinnunen, T. 2021. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 5.10.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.

Leinonen, R. 2019. Määrällisen tutkimisen aineistonkeruumenetelmät. Spoken. Viitattu 12.12.2024 <https://spoken.fi/maarallisen-tutkimuksen-aineistonkeruumenetelmat/>.

Karvonen, S., Kestilä, L. & Saikkonen, P. 2022. Suomalaisten hyvinvointi. Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022. Viitattu 5.11.2024 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>.

Kehittämiskeskus opinkirjo 2024. tutkimuksen perusteet. aineiston kerääminen ja tutkimusmenetelmät. Viitattu 17.12.2024. <https://opinkirjo.fi/tutkimuksen-perusteet/aineiston-kerääminen-ja-tutkimusmenetelmat/>.

Kettunen, I. 2019. Aikuissosiaalityö on ihmisoikeustyötä. Talentia-lehti. Viitattu 2.1.2025. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/aikuissosiaalityo-on-ihmisoikeustyota/>.

Korkeila, S.-L. 2023. OECD ja Suomen liittyminen. Eduskunnan kirjasto. Viitattu 2.1.2025 <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kv-jarjestot/oecd/Sivut/default.aspx>.

Lavikainen, P. T., Lehtimäki, A.-V., Heiskanen, J., Luoto, R. M., Ademi, Z., & Martikainen, J. A. 2024. The Impact of Chronic Conditions on Productivity-Adjusted Life-Years in Both the Workplace and Household Settings in the General Adult Population in Finland. Viitattu 10.2.2025 <https://www.valueinhealthjournal.com/action/showPdf?pii=S1098-3015%2824%2906647-6>.

Lääkärilehti 2010. Alkuperäistutkimus. Pitkäaikaistyöttömillä on runsaasti hoitamattomia mielenterveyshäiriöitä. Viitattu 14.3.2025 <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperäistutkimukset/pitkäaikaistyottomilla-on-runsaasti-hoitamattomia-mielenterveyshairioita/>.

Matthies A-L., Svenlin A-R. & Turtiainen K. 2021. Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus Miksi ihmisoikeudet ovat sosiaalityön keskiössä? Sosiaalityön profession mandaatti. Ihmisoikeuksille perustuvan sosiaalityön konteksti. Toimeentuloturvan riittämättömyys ihmisoikeuskysymyksenä. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja.

Matthies A-L., Svenlin A-R. & Turtiainen K. 2021. Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Mitä aikuissosiaalityö on? Helsinki: Gaudeamus. E kirja

Mieli ry 2024a. Vahvista mielenterveyttä. Mitä mielenterveys on? Viitattu 18.9.2024 <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/mita-mielenterveys-on/>.

Mieli ry 2024b. Vaikeat elämäntilanteet. Työttömyys voi kuormittaa. Kun työttömyys jatkuu ja jatkuu. Viitattu 18.9.2024 <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/tyottomuus-voi-kuormittaa/kun-tyottomuus-jatkuu-ja-jatkuu/>.

Mielenterveyspooli 2020. Mielen hyvinvointiin panostamalla voidaan pidentää työuria ja vähentää työelämäkustannuksia. Mielenterveyden häiriöt ovat yleisin syy työkyvyttömyyseläkkeeseen. Viitattu 5.2.2025 Mielen hyvinvointiin panostamalla voidaan pidentää työuria ja vähentää työelämäkustannuksia.

Paananen, R., Surakka, A., Kainulainen, S., Ristikari, T., & Gissler, M. 2019. Nuorten aikuisten syrjäytymiseen liittyvät tekijät ja sosiaali- ja terveystalouden ajoittuminen. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 56(2). Viitattu 17.3.2025 <https://doi.org/10.23990/sa.73002>.

Partanen, A. & Savelius-Koski E. 2024. Aikuissosiaalityön käsikirja. Pohjoissuomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 53. Pdf. Viitattu 5.2.2025 <https://lapitoy.sharepoint.com/sites/Virtu-tiedostomateriaali/Jaetut%20asiakirjat/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FVirtu%2Dtiedostomateriaali%2FJaetut%20asiakirjat%2FTuotantoymp%C3%A4rist%C3%B6n%20tiedostomateriaali%2Fekollega%2FJulkaisut%2FJulkaisut%2FJulkaisu%5F53%2Epdf&pa->

rent=%2Fsites%2FVirtu%2Dtiedostomateriaali%2FJaetut%20asiakirjat%2FTuotantoymp%C3%A4rist%C3%B6n%20tiedostomateriaali%2Fekollega%2FJulkaisut%2FJulkaisut&p=true&ga=1.

Rajavaara, M., Saikku, P. & Määttä, A. 2019, 26–28. Henkilökohtaista ja monialaista palvelua tarvitaan työttömien aktivoinnissa. Viitattu 20.9.2024 <https://labore.fi/t&y/henkilokohtaista-ja-monialaista-palvelua-tarvitaan-tyottomien-aktivoinnissa/>.

Reini, K., Forsman, A. K., & Wahlbeck, K. (2022). Mielenterveyden ja työttömyyden välinen yhteys: Mitä kertovat kansainväliset ja kotimaiset tutkimukset? Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Julkaisuja, 2022(8). Viitattu 14.3.2025 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137548/YP1804_Reiniym.pdf?sequence=1.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Viitattu 15.9.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. Viitattu 5.10.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.

Saikkonen, P., Blomgren, S., Karjalainen, P. & Kivipelto, M. 2015. Poistaako sosiaalityö huono-osaisuutta? Viitattu 8.2.2025 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126773/TutkJulk_89_net_0.pdf?se.

Socca - Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus 2023. Sosiaalityöllä on vaikuttavia keinoja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen. Viitattu 24.9.2024 https://www.socca.fi/blogit/blogien_syottosivu/sosiaalityolla_on_vaikuttavia_keinoja_pitkaaikaistyottomyyden_vahentamiseen.10339.blog.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Psykososiaalisten menetelmien käsitteiden täsmentämistarpeet, niihin kuuluvien hoitomuotojen käyttö ja toteutus sekä toimenpiteet niiden saatavuuden turvaamiseksi. Viitattu 25.6.2024 <https://stm.fi/documents/1271139/150418668/Selvitys+psykososiaalisista+menetelmist%C3%A4+090223.pdf/72291d6a-1f9e-1be1-0854-d77ab3b49bc6/Selvitys+psykososiaalisista+menetelmist%C3%A4+090223.pdf?t=1676635452511>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2025. Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus. Sosiaalityöllä varmistetaan apu vaikeimmassa asemassa oleville. Sosiaaliohjaus on henkilökohtaista neuvontaa. Viitattu 2.1.2025 <https://stm.fi/sosiaalityo>.

Talentia 2022. Arki, arvot ja etiikka: Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet (3.painos). Toim. Heikkinen, A. Pdf. Viitattu 5.2.2025 <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>.

Te-toimisto 2024. Alle 25-vuotiaan työttömyysturva. Viitattu 28.10.2024 <https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-tyoelamasta/tyottomuysturva/alle-25-vuotiaan-tyottomuysturva>.

THL 2024. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Osallisuuden edistäminen. Heikoimmassa asemassa olevien osallisuus. Osallisuuden edistämisen mallit. Pitkään työttömänä olleiden työllistymisen tuki. Viitattu 22.12.2024 <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/pitkaan-tyottomana-olleiden-tyollistymisen-tuki>.

THL 2023. Osallisuuden kokemus ei jakaudu tasaisesti: Yrittäjillä vahvin osallisuuden kokemus, työttömillä heikoin. Viitattu 5.11.2024 <https://thl.fi/-/osallisuuden-kokemus-ei-jakaudu-tasaisesti-yrittajilla-vahvin-osallisuuden-kokemus-tyottomilla-heikoin>.

THL 2018. Toistuvasti työllistymistoimissa olleet nuoret tarvitsevat paljon tukea. Viitattu 14.3.2025 <https://blogi.thl.fi/toistuvasti-tyokokeilussa-olleet-nuoret-tarvitsevat-paljon-tukea/>.

Työllisyyskatsaus 2024. Työttömät työnhakijat sukupuolen ja ikäryhmän mukaan. Viitattu 20.9.2024 <https://www.temtyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx?lang=fi&top=2&ssid=200423105543178&sub=22#>.

Työterveyslaitos 2025. Työkykyä tukevat keinot ja menetelmät. Mitä työkyvyn tuen keinoja on saatavilla? Viitattu 15.3.2025 <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyokyvyn-tuen-palvelupolku/tyokyky-tukevat-keinot-ja-menetelmat>.

Valkama, H. 2024. Työttömyydestä surkeimpia lukuja liki yhdeksään vuoteen – kartta näyttää isot erot Suomen sisällä. Viitattu 14.3.2025 <https://yle.fi/a/74-20133314>.

Ylistö, S. 2023. Työttömyys, nuoret ja aktivointi Tutkimus pitkäaikaistyöttömien nuorten elämänhallinnallisista valinnoista työmarkkinoilla. Viitattu 29.10.2024 https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/91921/978-951-39-9822-6_vaietos24112023.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

LIITTEET

Liite 1. Internet-kysely

Sosiaalialan työn vaikutukset pitkäaikaistyöttömien hyvinvointiin

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Ikä?

- 18-20
 21-23
 24-26
 27-29

Sukupuoli?

- Nainen
 Mies
 Muu
 En halua kertoa

Oletko tällä hetkellä työttömänä, osa-aikatyössä, opiskelemassa tai muussa tilanteessa? *

- Työtön
 Osa-aikatyössä
 Opiskelemassa
 Muu tilanne, mikä? _____

Kuinka kauan työttömyytesi on kestänyt tai kesti kun olit työtön? *

- Alle vuoden
 1 vuosi
 2 vuotta

- 3 vuotta
 4 vuotta
 5 vuotta
 6 vuotta tai enemmän

Oletko saanut aikuissosiaalityön palveluita? *

- Kyllä
 En

Oletko hyödyntänyt kolmannen sektorin palveluita (esim. mielenterveysjärjestöt, vertaistukiryhmät)?

- Kyllä, mitä? _____
 En
 En tiedä, mitä nämä ovat

Millaisia aikuissosiaalityön palveluita olet saanut? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

- Työllistymisohjaus (esim. apu työpaikan tai koulutuksen löytämisessä)
 Mielenterveys- ja päihdepalvelut (esim. keskusteluapu, kriisituki)
 Taloudellinen tuki ja neuvonta (esim. toimeentulotuki, velkaneuvonta)
 Sosiaalinen tuki ja verkostotyö (esim. ryhmätoiminta, tukihenkilöpalvelut)
 Kolmannen sektorin palvelut, mitä? _____
 Muu, mitä? _____

Aikuissosiaalityön palvelut tarjoavat tukea elämänhallintaan ja arjen sujumiseen. Niihin voi kuulua esimerkiksi: Työllistymisohjaus (esim. apu työpaikan tai koulutuksen löytämisessä) Mielenterveys- ja päihdepalvelut (esim. keskusteluapu, kriisituki) Taloudellinen tuki ja neuvonta (esim. toimeentulotuki, velkaneuvonta) Sosiaalinen tuki ja verkostotyö (esim. ryhmätoiminta, tukihenkilöpalvelut) Kolmas sektori tarkoittaa voittoa tavoittelemattomia järjestöjä, yhdistyksiä ja säätiöitä, jotka tarjoavat monenlaisia tukipalveluita ja toimintaa. Näitä voivat olla esimerkiksi mielenterveys- ja päihdekuntoutusta, vertaistukiryhmiä, harrastusmahdollisuuksia ja sosiaalista kanssakäymistä tarjoavat järjestöt.

Kuinka tyytyväinen olet saamaasi tukeen?

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- En osaa sanoa
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

Millaisia vaikutuksia aikuissosiaalityön palveluilla on ollut mielenterveyteesi?

- Positiivisia vaikutuksia (esim. lisääntynyt hyvinvointi, vähemmän stressiä)
- Ei vaikutusta
- Negatiivisia vaikutuksia (esim. lisääntynyt stressi tai huoli)
- Muu (kerro tarkemmin, jos haluat) _____

Millaisia vaikutuksia aikuissosiaalityön palveluilla on ollut sosiaalisiin suhteisiisi?

- Parantanut ihmissuhteita tai lisännyt verkostoja
- Ei vaikutusta
- Heikentänyt ihmissuhteita

**Onko sinulla kehitysehdotuksia aikuissosiaalityön palvelujen parantamiseksi?
(Esim. millaisia palveluita kaipaisit, mitä puutteita olet huomannut?)**

Miten kuvailisit aikuissosiaalityön roolia elämässäsi?

(Esim. tukeeko se sinua hyvin, missä asioissa toivoisit enemmän apua?)

Haluatko lisätä jotain muuta?

(Vapaa sana: kerro esimerkiksi kokemuksistasi, joita kysymyksissä ei käsitelty.)
